

NIELS K. KRISTENSEN

PELASTUNUT

PIENEN KATUPOJAN ELÄMÄSTÄ

SUOMENTANUT

AKSELI NYSSÖLÄ

VAASA, POHJALAISEN KIRJAPAINO

Alkulause.

Tämä tanskalaisen ihmisystävän lämmöllä ja tosielämän tuntemuksella kirjoittama tosi elämäntarina on herättänyt huomiota ja myötätuntoa kotimaassaan ja sen rajojen ulkopuolella. Se on antanut toivoa monelle väsyneelle ja toivottomalle äidille. Siksipä on tämän suomentaja samalla kun hän täten lausuu sydämellisen kiitoksen Pohjanmaan Toimitukselle, joka hyväntahtoisesti on nurkkanovellina ottanut tämän julkaistaakseen, ilomielin ryhtynyt tähän suomennostyöhön, siinä rohkeassa mielessä, että se on löytävä tien moneen toivottomaan kotiin rakkaassa Suomessamme ja tuova sinne uutta voimaa ja uutta intoa raskaassa elämäntaistelussa.

Suomentaja

I.

— Kas vaan, pikku Färdinand Ludvigsson!

— Kas vaan!

Laxa-kadulla oli iloa ja hälinätä.

Sen keskellä, hoiperrellen katuojasta toiseen, kulki mies, työmiehen pukuun puettuna.

Aivan hänen kintereillään rähisi joukko poikia ja tyttöjä, jotka meluten ja kirkuen hoilottivat tavallisia katupojan lauluja.

Mies kulki omaa, vaappuvata käyntiään kuulematta ja näkemättä tuota jälessään kulkevata parvea.

Välistä hän pysähtyi, levitteli käsiään lyhtytolpalle ja höpisi sille.

Tätä kuuntelivat lapset uteliaina hänen ympärillään, ja kun hän oli lopettanut, räjähti riemu ja nauru. Mutta kun hän lähti liikkeelle, kuului hitaana ja säälimättömänä:

— Kas vaan pikku Färdinand Ludvigsson!

Välistä näytti miehelle selviävän, että lapset pitävät häntä pilkkanaan, ja silloin kääntyen kiivaasti heihin päin, syyti hän virtanaan haukkumasano-

ja. Lapset nauroivat ja kirkuivat. He tunkivat lähemmäksi ja repivät häntä takin liepeestä.

— Kitas kiinni, vääräkoipi Kristian! . . . Pidä puhe, laula laulu!

— Hei! sano hopson . . . hoh, hoh, hoi, Färdinand Ludvigsson raukka.

Kauvempana, numero 28 kohdalla, seisoi pieni, noin kymmenellä oleva poika allapäin silmät maahan luotuna. Pari kertaa oli hän jo juoksemaisillaan jonkun luo, ottaakseen osaa heidän riemuunsa. Mutta kummallakin kertaa hän pysähtyi ja jäi seisomaan.

Äiti oli kieltänyt häntä juoksentelemasta juopuneiden perässä. Ja viime kerralla, kun hän oli ollut semmoisessa mukana Honssonin ruokatavara-kaupan kohdalla, oli rouva sanonut hänelle oikein erikoisella tavalla: — Semmosessa ei sinun pidä olla mukana. Simon . . . Ei kenelläkään ole syytä toista kivellä heittää.

Tätä ei Simon ollut ensin oikeen ymmärtänyt. Mutta kun äiti sen selitti, ei hänellä enää tehnyt mielikään juosta juopuneiden perässä.

Mutta huvittavaa se oli, tavattoman huvittavaa.

Kun kirkuva, hoilottava joukko tuli niin lähelle, et-

tä Simon voi nähdä miehen, katosi hän äkkiä portista sisään ja juoksi yli pihan puolipimeitä portaita toiseen kerrokseen.

— Mikä hätänä, Simon? kysyi äiti, kun tämä hengästyneenä hyökkäsi huoneeseen.

— Isä on siellä ulkona . . . suuri poikajoukko perässä . . . nyt tulee hän tänne!

Äiti kalpeni.

Nyt oli kulunut hyvästi kuukauden päivät. Isä oli käynyt työssä joka päivä ja tuonut kotiin ansaitsemansa rahat. Osa vaatteisikin oli lunastettu panttilaitoksesta tänä aikana

Ja nytkö alkaisi jälleen.

Kova elämäntaistelu oli tehnyt äidistä laihan ja huonon näkösen. Monta vuotta oli hän saanut raataa pitääkseen kotia pystyssä ja hankkiakseen ruokaa ja vaatteita isälle ja pojalle.

— Mene nukkumaan, Simon . . . Minä koetan puhelemalla rauhottaa isää.

Vähä tämän jälestä kuului huutoa ja kirkunaa, naurua ja hälinää pieneltä, pimeältä takapihalta.

Sitten hiljeni jälleen. Mutta portaista kuului kolinaa ja hapuilemista.

Äiti meni avaamaan ovea.

— Sinäkö se olet, Kristian!

— Kyllä. Varmaan se olen minä... Kukapa muu voisi olla... Minähän tulen työstä... ymmärrätkö... työstä!

Sisäänpäästyään hoiperteli hän vanhaan istumasoivaan, jonka päällinen oli kovin kulunut ja paikattu.

— Mitä sirkeet siinä?... Vai etkö usko, etkö usko, että olin työssä... häh!... Minä Kristian Mörk... Köpenhaminan ensimmäinen seppä... häh... Älä siinä mörköile?... Kun mies tulee kotiin hiki hatussa... Mutta minä näytän, että olen herra omassa huoneessani... ymmärrätkös!

Nyrkki jyrähti pöytään. Lamppu poukahti, kupit helisivät.

— No no, Kristian!... Enhän minä sano mitään... Nyt saat vähä ruokaa... kaipa sinun onkin nälkä.

— Et sano mitään... et, se vaan puuttuu, ettei saa olla rauhassa ja levätä... kun mies tulee kotiin työstä... Missä on Simon?

— Hän on mennyt vuoteelleen. Nukkuu varmaankin, pieni raukka.

— Nukkuuko hän? . . . Sopiiko se, että hän nukkuu ja kornaa, kun isä tulee kotiin. . . . Ylös poika! . . . Tule tervehtimään isääsi.

Simon nousi sängystään, veti housut jalkaansa ja tuli sisään.

— Iltaa isä, sanoi hän niin rauhallisena kun voi.

— No, tiesinhän sen, ettei hän nuku, senkin veitikka. Tulepas tänne! Saat viisi äyriä. Siitä minä pidän. . . sinä olet isän poika. . . vai kuinka! . . . Sinulla on isä, josta voit olla ylpeä. . . Vai minä sanot, äiti. . . sanoitko jotain. . . Sitä minä en tiedä. . . tahdon olla rauhassa kotonani!

— En sano mitään, Kristian

— Et, se vaan puuttuu. . . Ei saisi jutella ainoan poikansa kanssa. . . Kappas, Simon! Hän kääri hihansa. Katsoppas näitä jäntereisiä käsivarsia ja voimakkaita nyrkkejä. . . Ke ovat ansainneet elatuksen pienuudesta asti sinulle ja äidille. . . Muista se! . . . Mutta minä en tahdo kuulla mitään huoneessani. . . ymmärätkös. . . Älä siinä seiso ja toljota silmät selällään. . . senkin lurjus. . . Ehkäpä sinäkin, niinkuin nuo toiset tuolla kadulla, osotat isääsi sormellasi mokomatkin!

— Simon! huusi äiti kyökistä. Tule tänne! Simon

riensi sinne ja palasi pian takasin teetä ja voileipää mukana.

Isä torkkui sohvalle ja mumisi itsekseen.

Äiti tarjosi hänelle ja isä söi ja joi, jutteli ja laski leikkiä. Lopulta hervahti hän sohvalle ja nukahti.

Simon hiipi takaisin sänkyynsä. Siellä hän makasi ja itki, itki itsensä nukuksiin. Mutta äiti hääri vielä kauvan huonetta siistien.

Hän ei itkenyt. Sillä hän oli niin peräti kiusaantunut, ettei hän voinut itkeä.

Hän tiesi, hän tunsu, että tuli olemaan sama huomenna . . . vielä kauvan. Sitä ei voinut mitenkään auttaa.

Hänellehan se olisi sama kunhan pojan kävisi hyvin, mutta mitäpä voisi tulla semmosen isän pojasta!

Hän tahtoi vaalia poikaa, rukoilla hänen edestään. Olihan pojassa hänen ainoa ilonsa, ainoa toivonsa ja lohtunsa.

Niin onnellisia he olivat olleet monta vuotta ja siten piti tulla tämä . . . pahin kaikesta.

Hän muisti kuinka he olivat sunnuntaisin lykänneet Simonia kauniiseen Söndermarkinpuistoon. Heillä oli sunnuntaipuku yllä. Ruoholla he istuivat ja

söivät eväitään, laskivat leikkiä tuttaviansa kanssa.

Ja kun he iltasella palasivat, työnsi isä lapsenkär-ryjä puhellen ja nauraen ilosena ja tyytyväisenä. Sil-loin oli hän niin siivo, niin kunnollinen.

Mutta nyt oli pahimpia juoppoja.

Mitäpä sekään hyödytti, jos hän teki työtä kuukau-den, kun taas jäisi kahdeksan päivää sen jälkeen ja menettäisi kaiken ansionsa.

Kuinka usein oli selvittyään, vakuuttanut, ettei hän enää joisi!

Ei ollut toivoa.

Kun hän oli korjannut ruuan, järjestänyt kyökin ja ruokakaapin, levittänyt peitteen miehensä ylitse, me-ni hän toiseen huoneeseen.

Siellä nukkui Simon kädet pään alla.

Juuri semmoisena muistutti hän niin paljon isää. Semmoisena oli isä ollut kymmenen vuotta sitten.

Tuo korkea otsa ja ruskea tukka, tuo suora nenä ja uurteinen leuka.

Alahuulikin riippui aivan kuin isällä.

Siinä äiti kauvan seisoj ja katseli rakasta poikaan-sa. Viimein laski hän kovan ja laihan kätensä tämän pään päälle ja rukoili, että Jumala varjelisi kaikista

kiusauksista ja tekisi hänestä hyvän ihmisen.

Simon tuli levottomaksi ja alkoi käännellä vuoteessaan.

Hänen poskipäänsä olivat kosteat kyyneistä ja huulet vielä värisivät.

Hän oli niin herkkä luonne. Hän voi itkeä katkerimpia kyyneleitä ja taas heti olla ennallaan. Seuraavana päivänä oli kaikki unohtunut. Hän leikki ilosena ja vallattomana tovereineen kadulla ja koulussa.

Opettajat pitivät hänestä, vaikka häntä täytyikin usein muistuttaa ilvehtimisestä ja vallattomuudesta.

Hän unohti niin pian varotukset.

Tämän äiti hyvin tiesi ja se sai hänet huolestuneena ajattelemaan tulevaisuutta.

Kun isä oli ruvennut juomaan, täytyi hänen olla niin paljon poissa kotoa, jo silloin oli Simon yksin kotona, tai oikeammin; pihoissa tai kadulla, missä oli niin paljon huonosti kasvatettuja tovereita, jotka osasivat jos joitain kujeita.

Näitä ajatteli äiti tänä surullisena iltana seisoesaan Simonin sänkyn vieressä.

Hän korjasi pojan kädet peitteelle ja kuivaten esi-liinaansa hänen kyyneleensä suuteli häntä.

Sitten meni hän vuoteelleen väsyneenä ja lamautuneena päivän vaivoista ja suruista.

II.

Aikaisin aamulla, kun äiti heräsi, oli isä tapansa mukaan poissa ja varmaa oli, ettei häntä tarvinnut odottaa useaan päivään.

— Täällä on tuoreita silliä; silli on hyvää, silli on hyvää, 50 äyriä tin.

Tämä oli sitä samaa, jokapäiväistä elämätä, johon Simon oli tottunut. Ja kiinnittämättä siihen sen enempätä huomiota, riensi hän kirjat kainalossa eteenpäin. Kun hän tuli Mateuksenkadulle, kuuli hän kähäheän äänen takanaan.

— Haloo, Simppa. Odotahan vähän, senkin veijari!

Huutaja oli pitkä Frits, luokkansa viimeinen, rettelöitsijä ja tappelija sekä huonosti kasvatettu poika, mutta silti jotenkin hyvänsuopa, vioistaan huolimatta.

Simonia olivat usein sekä äiti että paremmat pojat luokalla varottaneet Fritsin ystävyydestä. Mutta kun tämä oli niin hauska ja lystikäs, niin oli vaikea pysyä hänestä erillään.

— Eikös panna tupakaksi näin aamutuimaan!

— Ei. . . Minä en polta äidinkään vuoksi, ja meillä on kiire kouluun. Muutoin on opettaja vihanen.

Älä juttele, meillä on kyllä aikaa.

Hän koperoi housuntaskustaan paperossilaatikon, sytytti itselleen ja ojensi sitten laatikon Simonille.

Kiusaus oli kova, ja mikä pahempi, Simon ei ollut ensikertalainen tupakoimiseen.

Hän oli polttanut monta kertaa ennemmin, eikä se ollut juuri ollenkaan mennyt päähän. Ja nyt, kun äiti oli kaukana, eikä se voinut kouluunkaan näkyä, otti hän tupakan ja sytytti.

Kun he pääsivät Waldemarinkadun kulmaan, pysähtyi pitkä Frits.

— Jaa. Nyt en mene edemmäksi, En ole niin pöhlö, että menen kuuntelemaan opettajan siveyssaarnoja.

Ei. Minä menen pitämään lystiä rautatienpenkereelle. . . Sinun pitäisi tulla mukaan. . . Me olemme laittaneet sinne itsellemme verrattain sievän ja hauskan huvipaikan. . . Tulepa mukaan!

Simon hätkähti. Tilaisuus oli houkutteleva.

— Ei, ei! huudahti hän kuitenkin ja viskasi tupakan kädestään. Tule sinäkin, Frits, kouluun, vaikka tiedätkin saavasi opettajalta selkään.

—Jaa no. Siitä nyt ei kuole ja siitä kyllä selviää. Hyvästi, pelkuri. . . koetahan vaan kieliä opettajalle. . . niin saat muutakin. Hän kohotti luisevia nyrkkejään. Mutta Simon riensi kouluun.

Pari minuuttia sen jälkeen, kun Simon saapui koulun pihalle, soi kello, pojat asettuivat parittain kukin luokka erikseen, ja opettaja kävi ympäri järjestäen riivejä. Sitten marssittiin ylös portaita. Koko rakennus jytisi, kun poikajoukko tomisteli sisään.

Ensimmäisten portaiden yläpäässä seisoi johtaja rottinki kädessä. Juttu taukosi ja lakit nousivat reippaasti hänen kohdallaan. Mutta kun tämä vaarallinen paikka oli sivuutettu, alkoi supatus ja leikinlasku uudelleen.

Simonin luokka oli kolmannessa kerroksessa. Siellä istui opettaja jo paikallaan. Hän oli tummaverinen, paksu ukko. Hermostuneena silmäili hän poikien hälinätä ja paikalleen asettumista.

—Järjestys luokalla!

Sitten otettiin virsikirjat käteen, noustiin seisolle ja laulettiin tuo vanha ihana aamuvirsi: „Aurinko idästä nouseepi,“ useimmat ajattelemta ollenkaan, mitä lauloivat.

Opettaja ei koskaan puhunut heille semmosista asioista. Hän ei juuri vaivannut itseään sillä, joka ei ollut aivan välttämätöntä.

— Ovatko kaikki saapuvilla? kysyi hän kun virsi oli loppunut.

— Frits on poissa, kuului yhteen suuhun alimmalta penkiltä.

— Vai niin onko se lurjus taas poissa . . . Petter, sinä tiedät, missä hän asuu, juokse hänen kotiinsa ja tuo hänet kouluun!

— Opettaja! Minä näin hänet Mateuksenkadulla aamusella, vastasi pieni kalpea pojannaperi ensiriviltä. Hän ja Simon kulkivat yhdessä tupakoiden.

Simon sävähti aivan punaseksi ja painoi päänsä pöytään.

— Simon, tule tänne!

Hän totteli.

— Oletko sinä ollut tänä aamuna Fritsin kanssa?

— Kyllä, opettaja . . . Hän huusi minua . . . minä kyllä sanoin, että minulla on kiire . . . ja, ja kyllä hän antoi minulle tupakkata ja . . . kyllä minä poltin.

— Hän meni . . . hän meni . . . sitä en minä tiedä.

Opettaja kumartui hitaasti ja otti rottingin.

— Tule tänne!

Simonin täytyi mennä aivan pöydän viereen ja saada se tavallinen selkäsauna.

Hän itki ja voivotti, kun opettaja pani rottingin pois.

— Mihin Frits sitten joutui? kysyi opettaja aivan kuin ennenkin.

— Hän sanoi menevänsä rautatien penkereelle.

Tämän sanottuaan tiesi Simon mitä nyt oli Fritsiltä saapa, ja se oli paljo pahempaa, kuin opettajan rottinki.

Nyt astui johtaja luokkaan.

Opettaja selitti asian. Simon katseli kalpeana ja häpeisään tuota pitkää, vähän kumarata, lempeäkatseista miestä.

Kun johtaja oli kuullut asian, otti hän mennessään pehmeällä, valkosella kädellään Simonia leuasta ja lausui:

— Varo sinä, pikku Simon!... Pysy sinä erossa huonoista pojista!... Niinhän sitä alotetaan, että ensin tupakoidaan yhdessä näyttääkseen yhtä miehille kuin hekin... sitten valehdellaan niitä auttaakseen... seuraavalla kerralla tehdään pahaa yhdes-

sä. . . niin sitä joudutaan pitemmälle ja pitemmälle, ja me kaikki tiedämme, kuinka se loppuu.

Sitte taputti hän Simonia poskelle. Tämä meni murtuneena paikalleen, päättäen täst' edes varoa Fritsiä.

Pari päivää pelkäsi hän Fritsin kostoja. Mutta päivät kuluivat. Fritsia ei näkynyt koulussa. Vahtimestari kävi kyllä joka päivä hänen kotonaan, mutta siellä hän ei ollut, ja rautatien penkereeltäkään ei häntä tavattu.

Neljäntenä päivänä tuli hän äitinsä mukana koululle. Mutta silloin oli johtaja jo hankkinut hänelle paikan turvakodissa, ja näin luuli Simon olevansa turvassa ainakin pari kuukautta.

III.

Kun Simon tuli sinä päivänä koulusta, huomasi äiti heti, että jotain oli hullusti.

— Oletko sinä saanut selkääsi koulussa, Simon?

— Kyllä, vastasi poika hiljasella, nöyrällä äänellä.

— Mitä teit silloin? Hirveätä se kumminkin on, kuinka helposti opettaja käyttää rottinkää.

— Ei. . . minä ehkä olin sen ansainnut.

Hän kertoi äidilleen koko tapauksen.

— Mutta, äiti. Saat nyt uskoa, etten minä koskaan enää tee niin. . . Minä en koskaan enää polta tupakkata. . . en milloinkaan valehtelee. . . ja Fritsin kanssa en täst' edes puhu mitään. . . en tee sitä, äiti.

Kyynleet vierivät hänen poskilleen äidin hyväillessä ja kuivatessa niitä.

Äiti tahtoi niin mielellään lohduttaa ja auttaa. Mutta raskas, outo tunne pani käden vapisemaan.

Niin. Kun Simon seiso siinä kyynelissään ja katuvaana, muistutti hän isää enemmän kuin koskaan ennen.

Aivan samoin oli isä seisonut ja vakuuttanut, ettei

hän enää jäisi ja että kyllä hänestä vielä tulisi hyvä mies ja hyvä isä pojalle.

Kuinka oli lupauksien käynyt!?

Huolissaan ja surullisena toi hän ruokaa Simonille, istahti sitten akkunan viereen, joka oli pieneen, pimeään takapihaan päin.

Syötyä vei Simon itse veitsensä ja lautasensa kyökiin, auttoi äitiä ja teki kaikki erinomaisen kunnollisesti.

Työn kestäessä oli mielikin tullut entiselleen. Hän lauloi ja vihelsi sekä jutteli äidille, joka aina oli valmis hänelle vastaamaan.

Iltapäivällä ei Simonin mieli tehnyt ulos, ja seuraavatkin päivät kuluivat samoin.

Hän piti kaikki hyvässä järjestyksessä, auttoi äitiä vointinsa mukaan, kertoi hänelle kuulemiaan koulusta ja luki ahkerasti läksyjään.

Tämä kevensi äidin mieltä. Hän oli siitä iloinen ja kiitollinen.

Isää eivät he nykyisin nähneet ensinkään. Ja vaikka kumpikin heistä, häntä aina ajatteli, eivät virkkanneet toisilleen mitään.

Kun se kerran niin oli, minkäpä sille voi.

Kahdeksantena päivänä isä palasi. Silloin oli jo. Äiti kuuli selvään, kuinka ovi avattiin ulompaan huoneeseen, tunsu hyvin miehensä askeleet ja kuuli, ettei hän ollut juovuksissa, mutta hän makasi aivan hiljaa, ikäänkuin ei olisi valveella ollutkaan.

Ottamatta tulta, hiipi isä hiljaa makuukamariin, riisuutui ja meni vuoteelleen.

Seuraavana aamuna oli äiti aikaseen jalkeilla. Surullinen oli silloin näky, joka sattui hänen silmiinsä aamuhämärässä: kalpeat, kuihtuneet, likaset kasvot, ruokkoomaton tukka ja parta. Tuolille viskatut vaatteet olivat rikkirevityt, ja yltä yleensä lian vallassa.

Hän otti ne siitä, pani puhtaan paidan ja uuden pu-
vun tilalle.

Sen jälkeen meni hän kyökkiin ja pani kahvia tullelle.

Hetkisen perästä kuului isä nousevan ylös.

Hän tuli kyökkiin ja pesi kasvonsa. Äiti lausui „hyvää huomenta“ aivan kuin ei mitään olisi tapahtunut, tarjosi kahvia ja voileipää sekä toimitti isää työhön.

Pari kertaa aikoi sanoa jotakin, mutta kummallakin kertaa kiirehti hän kyökkiin, tai alkoi puhua ilmasta ja tuulesta.

Hän pelkäsi, että isä taaskin alkaisi lupauksensa ja vakuuttelemisensa.

Kun isä oli mennet, herätti äiti Simonin, kertoi hänelle isän olleen kotona ja menneen nyt työhön, sekä toimiti häntä kouluun.

Nyt seurasi pari rauhallista, hiljaista viikkoa. Mutta kodissa ei ollut oikeata iloa.

Isä kävi säännöllisesti työssä, toi kotiin ansaitsemansa rahat, ja antoi ne äidille sanomatta, juuri mitään. Syötyä hän istui joko hiljasena ja vaiteliaana lukien sanomalehteä tai meni sänkyynsä.

Lisäksi ei hän ollut oikein terve. Hän yski tuon tuostakin ja koetti rintaansa.

Äiti oli alituisessa tuskassa, että isä jälleen rupeisi juomaan. Hän koetti tehdä isän elämän niin hauskakksi kuin suinkin. Simonia kehotti hän kertomaan tuon tuostakin, mitä oli kuullut koulussa.

Ja Simon osasikin kertoa oikeen hyvin.

Tämä hiukan verran elähytti isää. Hän kuunteli tarkkaan, nauroikin välistä kun Simon oikein innostui puhumaan, aivan kuin opettaja.

Eräänä iltana, kun Simon oli mennyt sänkyynsä, ja oli nukkumaisillaan, tuli isä sisään.

Hän kiersi hiljaa huoneessa, huoautti syvään ikäänkuin olisi ollut itkuun pyrskähtämäisillään.

Simon oli nukkuvinaan. Isä tuli sängyn viereen ja katseli hetkisen häntä. Sitten hän kumartui, laski kätensä Simonin otsalle ja suuteli häntä.

Tämä oli jotakin tavatonta. Simon ei voinut pidättää kyyneleitänsä. Hän kiersi kätensä isän kaulaan ja pyrskähti hillittömään itkuun.

Isä aikoi ensin vetäytyä takaisin, mutta hänetkin valtasi itku:

— Rauhoitu, pikku Simon! . . . Kaikki tulee hyväksi jälleen; sinä saat sen nähdä. . . kaikki tulee hyväksi jälleen, poikaseni!

Samassa tuli äiti sisään. Isä riistäysi irti Simonista ja meni vuoteelleen.

Äiti oli kuullut kaikki ja tuli niin kovin iloseksi. Sillä semmoisena ei hän ollut isää ennen nähnyt.

Ehkäpä tämä oli alku toiseen, parempaan elämään. Siihen elämään, jota hän oli monta vuotta odottanut ja toivonut.

Hän riisuutui hiljalleen ja meni vuoteeseensa.

Näin keveätä ja ilosta mieltä ei hän ollut tuntenut pitkään aikaan. Uni ei tullut. Hän makasi vaan ja ajat-

teli. Kuinka toisenlaiseksi voisi elämä vieläkin muuttua, jos isä juomisen jättäisi.

Viimein kuitenkin uni voitti. Se tuli yhtä sulosena ja virkistävänä, kuin sinä onnellisena aikana, jolloin Simon uinui kätkyessä hänen vieressään ja isä oli raitis ja kunnollinen.

Aamulla heräsi äiti siihen, että isä huusi häntä.

— Äiti kulta! Tahdotkos tuoda vähän vettä! . . . Minä en jaksa oikein hyvin.

Äiti hypähti säikähtyneenä sängystään.

Isällä oli ankara kuume. Hänen muutenkin kalpeat ja laihat kasvonsa olivat hohtavan punaset. Otsa aivan poltti.

Äiti toi vettä, ja kun hän laski kätensä isän otsalle, suuteli tämä sitä.

— Niin äiti. Nyt kyllä tulee loppu pian. . . Minä olen tehnyt pahaa sinulle. . . sen tiedän niin hyvin. . . Sinä olet ollut kelpo vaimo. . . aina hyvä minulle.

Äiti ei vastannut juuri mitään. Ystävällisenä ja herttasena hyväili hän vaan isää.

Kiireesti toimitti hän Simonin tohtoriin, ja puoli tuntia sen jälkeen he tiesivät, isällä oli keuhkokuume ja parantumisesta ei ollut toivoa.

Iltapäivällä, kun Simon palasi koulusta, ei isä enää ollut tajussaan. Tätä kesti kolme päivää. Sitten tuli kuolema, ja isä vietiin kirkkotarhaan.

Viidentenä päivänä peitettiin isänmaalliset jäännökset, ja nyt olivat äiti ja poika kahden.

Äidin silmässä kiilsyi kyynel. Se vierähti alas kuituneelle kädelle. Hän vavahti. Oliko se enne!?

IV.

Molemmat surivat isän kuolemata. Mutta pian oli Simon yhtä hilpeä ja suruton poika kuin ennenkin.

Isä oli viime vuosina hänestä niin vähä välittänyt. Siksi ei kaipausta ollut niin suuri.

Äidillä oli vaikeampaa.

Ei se ollut tämä kuolema, jota hän ensin suri, vaan se, että tämä oli tapahtunut nyt, kun parempi, onnellisempi elämä oli alkanut sarastaa.

Yksin täytyisi hänen nyt kyllä ponnistella. Mutta sedän kävisi helposti. Hän oli terve ja työteliäs. Sitäpaitsi tarvitsivat he niin vähän. Simonkin oli siksi suuri, että hän voisi ruveta juoksupojaksi. Se olisi hänelle vaan hyödyksi. Ei joutuisi juoksentelemaan kaduilla ja pihoissa, ja mikä tärkeintä, säästyisi huonojen toverien seurasta.

Sanomalehden kautta saikin äiti paikan erään kirjakauppiaan luona Westerbrokadulla.

Näin ollen meni Simonin aika tuiki tarkkaan. Aamupäivin kävi hän koulussa ja iltapäivisin viipyi kello kahdeksaan uudessa paikassaan.

Iltasin oli hauska istua äidin luona valosassa huoneessa, juoda äidin keittämää kahvia, jutella päivän tapahtumista tai lukea ääneensä koulun kirjastosta lainattuja kirjoja.

Äiti alkoi jälleen toivoa.

Kun kesä tulisi, menisivät ne, kuten muinoin, kauniiseen metsikköön, viskautuisivat ruohikkoon, yhdessä jonkun työmiesperheen kanssa, syömään evästään.

Vieläpä saisi hänkin ottaa osaa leskisillä oloon tai muihin leikkeihin.

Pikku kotiin tulisi jälleen valoa ja päivänpaistetta.

Simonista pidettiin paljon uudessa paikassa. Hän itse oli myös tyytyväinen.

Kauppiaan asunto oli puotirakennuksen yläkerassa. Usein, kun Simon oli saanut kirjapakettinsa jaetuksi, sai hän, ennen kotiinmenoaan, mennä kyökiin joko veitsiä puhdistamaan tai kiillottamaan kenkiä.

Tällöin tapahtui usein, että kauppiaan yhdeksännellä oleva tyttö tuli hänen kanssaan leikikimään.

Tällä vilkkaalla ja iloisella tytöllä oli kauniit, lempeät silmät, vaalea, hajallaan oleva tukka. Hän jutteli

Simonille nukeistaan ja syntymäpäivälahjoistaan. Simon taas kertoi koulusta, tovereistaan ja opettajasta.

— Uh! . . . Minä en sietäisi semmoista opettajaa keppineen, sanoi hän eräänä päivänä. — Tiedätkös? . . . jos hän löisi minua ilettävällä kepillään, niin juoksisin tieheni, enkä ikinä enää menisi kouluun,

— Hui, hai! . . . Se ei paljoa auttaisi. Sinut vietäisiin pian takasin ja pääsisit silloin „pahojen kotiin,“

— Pahojen kotiin ! . . . Missä semmoinen on?

— Se on siellä, jonne pojat lähetetään ja mistä eivät pääse pois, vaan saavat selkäänsä joka päivä, . . . Minä tunnen erään, joka on siellä.

— Kuka hän on?

— Hänen nimensä on Frits, pitkä Frits.

— Onko hän ilkeä poika?

— Kyllä, mutta samalla aika lystikäs veitikka.

Simon sai silloin tällöin kirjakaupasta mukaansa jonkun kirjan, ja ennen pitkää oli hänellä niitä pieni varasto.

Kirjat, joissa puhuttiin indiaaneista, huvittivat häntä eniten. Niitä hän luki kotiinpäästyään kaikki illat. Ja kun sattui oikein hauska kirja, oli vaikea nukkumaankin mennä, Tuo seikkailurikas preeriaelämä,

heidän vaaransa ja elämänsä leiritulten ympärillä täyttivät ajatukset yöllä ja päivällä. Ja välistä alkoi elämä, jota hän vietti; koulunkäynti, juoksupojantoimi ja paikallaanistuminen iltakaudet pienessä huoneessa tuntua tyhjältä ja sisällyksettömältä.

Hän ikävöi ulos maailmaan, sinne seikkailuihin ja huvituksiin.

Niinpä eräänä päivänä, kun oli saanut aikasin työnsä tehdyksi ja jättänyt viimesen pakettinsa Waldemarinkadulle, pistäysi hän luvatta rautatien penkereelle.

Oli ilta. Penkereellä, oli paljo poikia koolla!

— Halloo, Simppa! Tule vaan mukaan, huudettiin joka taholta.

Simon viskasi laukun luotaan, ja nyt alkoi ilonen ja hauska temmellys penkereen luiskossa

Aika unohtui kokonaan. Niin lystiä se oli.

Kun hän viimein hovahtui, että oli myöhä ja aikoi lähteä, oli suuri nahkalaukku kateissa. Nytkös hätä käteen! Ja viimein löytyikin se kappaleen matkaa siitä, missä oli leikitty.

Kiireesti viskasi hän sen olalleen ja oli juuri lähdössä, kun käheä ääni mainitsi hänen nimeään.

Se oli pitkä Frits.

Simon säikähti.

Hän tunsii äänen aivan hyvin, mutta uskoi tuskin silmiään. Hän luuli Fritsin olevan turvakodissa ja viipyvän siellä pari kuukautta.

— Simon, Simon . . . tule tänne alas?

— Minulla on kiire kotiin . . . Mutta Kuinka sinä olet täällä?

— Niin, se oli lysti juttu, usko pois! . . . Pelle ja minä livistimme eilen illalla . . . yli muurin ja nelistimme tänne penkereelle . . . Kukaan ei nähnyt meitä . . . Tulekan tänne satamaan, niin saat nähdä missä asume!

Simon oli lukenut monta ryövärijuttua, ja juuri nyt heräsi hänessä voimakas halu olla mukana jossain tavattomassa.

Kiusaus oli suuri.

Satamaan juoksi suuri, syvä oja, joka oli kesäseen aikaan melkein kuiva.

Tähän olivat pojat kyhänneet aika mukavan asunnon itselleen. Osa ojasta oli täytetty papereilla, riviulla ja säkeillä, joiden päällä oli pehmeää laihoa. Ojan ylitse oli pantu lautoja ja päällystetty ne turpeilla. Sil-

le puolen, mikä oli kaupunkiin päin, oli pystytetty pari puulaatikkoa, ja raot tukittu mullalla.

Kodon käytävä oli rannan puolella. Siitä ryömivät pojat sisään. Frits raapasi tulitikulla tulta kynttilänpätkään ja pisti sen ojan reunalle.

— No, Simppa! Meillä ei ole ollut „herranpäiviä“ ulos päästyämme.

Hän koperoi esiin pari ranskanleipää ja pitkän palan makkaraa, mitä alkoi palotella linkkuveitsellään.

— Syö nyt, senkin suutari! . . . Saat ryypynkin, jos haluttaa . . . Täällä ei ollakaan naukumaijan poikia!

Hän veti ryysykasasta esiin puolillaan olevan konjakkipullon, avasi korkin ja ojensi Simonille.

Simon tiesi aivan hyvin, että kaikki tavarat olivat varastettuja. Mutta siitä huolimatta söi ja joi hän aivan kuin toisetkin pojat.

Aterian jälkeen pistettiin tupakaksi. Frits viskausi mukavasti selkänojoon ojanreunaa vasten ja puhalteli savuja kodon kattoon.

— Tämä on sentään toista, kuin elämä siellä ojanperässä . . . vai miä, Pelle? . . . Kuulepa, Simppa! Sinä voit aivan hyvin yhtyä meihin. Vai eikö tämä ole taisto, kun kun köntystellä kirjapaketti kainalossa ihmis-

ten portaita edestakaisin... ja... ehkäpä voisit kähveltää jotain ja tulla tänne sen kanssa, lisäsi hän ilkeästi irvistäen.

Simon hätkähti. Koti ja koulu muistui mieleen.

— Ei, ei!... Minun täytyy mennä kotiin. Nyt on varmaan myöhä.

— Laputa vaan, senkin jassikka! Mutta koetahan vaan, senkin vinttura, kieliä, niin kyllä tarkenet!

Simon riensi pitkin Valdemarinkatua Vesterlenakadulle. Kello oli tulossa 8. Oli siis aivan liian myöhä.

Hänellä oli paha omatunto, vaikka oli ollutkin julman hauskaa.

Melkeenpä hän kadehti Fritsiä ja Pelleä, joiden ei tarvinnut olla määrätyllä hetkellä kotona, vaan saivat kuljeksia aivan mielensä mukaan.

Puotiin tultua seisoj kauppias pöytänsä takana ja laski rahoja.

— Simon! Sinä olet viipynyt tänään kauvan.

— Minä sain odottaa niin kauvan Valdemarinkadulla.

Tätä sanoessaan leimahti hän aivan punaseksi, mutta kauppias oli niin kiintynyt työhönsä, ettei hän huomannut mitään.

— Jaa jaa, poikaseneni . . . Sinulla olikin tänään niin suuri kantamus. Tuleppa tänne! Tässä on 10 äyriä.

Simonia hävetti, mutta hän otti kuitenkin kymmenäyrisen ja kiitti.

Samassa tuli joku ostaja.

Kauppias lukitsi rahalaatikon, mutta Simon huomasi, että 10 kruunua oli unohtunut pöydälle.

Hänellä välähti Fritsin sanat mieleen. Helppo olisi ottaa seteli ja pistää taskuun. Kiusaus oli niin suuri, että polvet oikeen vapisivat jännityksestä.

— Nyt saa Simon mennä kotiin, sanoi kauppias ostajan mentyä.

Simon sanoi hyvästi ja oli jo menossa, käsi oven rivassa, kun hän pyörähtyi ja sanoi änkyttäen. Kauppias unohti varmaan 10 kruunua pöydälle.

— Suuri kiitos . . . Sepä oli hyvä että muistutit, minä en olisi sitä huomannut, sanoi hän ottaessaan setelin.

Kadulle päästyä tuntui Simonista oikeen hyvälle, kun oli jaksanut voittaa kiusauksen. Olipa aivan kuin sovitus tuohon Valdemarinkadun valeeseen.

Kotimatkalla ajatteli hän tätä asiata puolelta ja toiselta. Mutta omatunto ei ollut sittekään levollinen.

Ja kotikynnyksellä kaikuivat korvissa niin omituisesti kauppiaan sanat: „minä olisin varmaan sen unoh-
tanut.“ Ja tämä oli siemen, josta oli vielä paljon pahaa kasvava.

V.

Seuraavana aamuna tiesivät kaikki pojat koulussa, että pitkä Frits oli karannut erään toisen kanssa. Ne kertoivat siitä Simonille koulupihalla.

Simon ei virkannut mitään, että oli tavannut Fritsiä rautatien penkereellä.

Iltapäivällä jakoi hän tavallista kiireemmin kääronsä ja kiiruhti toveriensa luo satamaan.

Hän ei itsekään ymmärtänyt, mikä vetovoima sinne oli.

Itse asiassa oli hän hyvin levoton. Joka hetki vilkasi hän ympärilleen ja oli takasin palaamaisillaan.

Mutta kaikessa tapauksessa oli edellinen ilta siellä merkellisessä kodossa ollut erinomaisen kauska ja seikkailu rikas, Aivan samallinen, kun noissa kirja-kaupasta lainaamissa kirjoissa oli kerrottu. Nyt hän vaan kurkistaisi, vieläkö pojat olivat siellä.

Varovasti hiipi hän penkereen yli kodalle.

— Onko se Frits? kuului hiljaa sisästä.

— Ei. . . Minä vaan tahdon nähdä, oletteko vielä täällä.

— Sinäkö, joka olit täällä eilen illalla. Frits palaa pian.

Kohta Frits palasikin

— Vai niin... Täällä vieraita... Onko sulla jotain mukanasi?... Nyt alkaa olla, niin kuin hampaat naulassa... Limppu on lopussa ja olisipa ollut hätä käsissä, ellen olisi tavannut Saxakadun päässä olevassa ravintolassa pari annosta... hah, ha, haa!

Kaksi jätkää istui nimittäin juomassa, mutta he olivat kai saaneet tarpeekseen... Minä kaappasin ne molemmat... Jätkät lienevat olleet tyytyväisiä vieraaseensa... hah, ha, haa!

Molemmat pojat hahattivat täyttä kurkkua, ja Simon mukana.

— Nyt sytytämme talikynttilän. Sinä, Simppaseni, saat myöskin osasi. Olet jokatapauksessa paras niistä, joita opettaja löylyyttää. Mutta huomenna on sinun vuorosi, muistahan! Siltä Kauppiaan haljulta voit aivan hyvin jotain nipistää. Ei hän sitä huomaa.

Tämä naula veti. Sitähän juuri oli Simon eilisillasta asti ajatellut: „ei kauppias sitä huomaisi.“

Sitte sytytettiin sikarinpätkä, mikä kulki suusta suuhun, sekä ryypättiin vuoromiehen olutpulloita.

— Eikö olekin mukavata elämätä, Simon? . . . Mutta huomenna pitää sinun olla varovainen. Sapeliniekat ovat paraillaan meitä nuuskimassa. Äskenkin oli eräs lurtti, jonka hyvin tunnen, Ochenschlägerkadulla, mutta hän ei huomannut minua.

Simon viipyi kodossa noin tunnin ajan ja lupasi huomenna tulla jälleen.

Ennenkuin hän läksi, tähysteli Frits jokapuolelle, tutkiakseen ympäristöä.

— Mene nyt vaan. Ei ole pelättävää.

Simon hiipi penkereen ylitse ja kulki sitten pitkin Vademarinkatua.

Jokatapauksessa oli tuo Frits aika poika, oikea metsäläinen. Jospa hän nyt vaan saisi jotain huomenna mukaansa.

Sehän tapahtui niin usein, että pöydälle unohtui pientä rahaa, mitä ei kukaan huomannut. Ja entä äiti! Olihan hän niin usein ottanut häneltä kymmenäyrisen, eikä hän koskaan ollut huomannut mitään.

Paha omatunto, joka häntä oli vaivannut edellisenä iltana, ei sanonut nyt mitään.

Tällaisia ajatuksia hautoi Simon mielessään tullessaan kirjakauppaan.

Kun hän tuli iltasella kotiin, huomasi äiti heti, ettei kaikki ollut oikeen. Mutta hän luuli pojan olevan väsyksissä, ja toimitti nänet nukkumaan.

Seuraavana päivänä oli Simon tarkkaamaton koulussa ja sai pari kepinkin iskua. Mutta niistä hän ei välittänyt. Semmoistahan tapahtui joka päivä — ainoa keino, jonka opettaja tiesi.

Ystävällinen johtaja, josta kaikki oppilaat niin paljon pitivät ja jolla oli niin suuri vaikutusvalta heihin, makasi ehtimiseen sairaana, joten häntä näkyi ani harvoin.

Iltapäivällä, kun Simon tuli työhönsä, oli kirja-kauppias paraillaan järjestämässä hänen laukkuaan ja vastasi sivumennen Simonin tervehdykseen.

Oli tavallista kauppiaan itsensä puodissa ollessa, että pöydällä oli pientä rahaa. Niinpä nytkin. Tämän huomasi Simon heti, mutta seiso iavan kuin ennenkin, oven suussa ja odotti.

— Tulehan tänne, Simon! Laukku on kunnossa. Tässä on osotelippu.

Simon kiersi pöydän taakse ja kauppias ojensi hänelle laukun, pyörähtäen viereiseen huoneeseen. Silloin oli hyvä tilaisuus. Yksi kruunu livahti Simonin

taskuun. Sydän kyllä jyskytti rinnassa ja koko ruumis vapisi. Mutta helposti se oli käynyt. Ja mikä riemu olisi illalla kodossa!?

Kello oli lähes kuusi, ennenkö hän sai käärönsä jaetuksi ja pääsi toveriensa luo satamaan.

Oli kaunis, tynni syyskuun ilta. Veneet liukuivat lahdella hiljalleen ja kirkon kellot ilmoittivat kumajavalla äänellään juhla aatton.

Mutta Simon ei mitään huomannut, Hän kuvaili vaan mielessään Fritsin kummastusta kruunun saadessaan, ja sitä, kuinka lysti tulisi tänään olemaan tuolla pienessä ryövärihuolassa.

Hän ihaili Fritsiä ja Pelleä. He olivat melkein yhtä urhoollisia, kun nuo hänen kirjoissa lukemansa ryövärit.

Niin pian, kun hän saapui kodalle, pisti Fritsin takkuinen pää aukosta esiin.

— Halloo, Simppa! . . . Onko sulla jotain?

Simon veti rahan esiin.

— Oletpa kunnon kaveri! Nyt olet tervetullut. Tästä saat minun nuttuni. Istu siihen! Kohta on „pöytä punasena.“

Simon ryömi sisään, ja Frits katosi.

Hetkisen perästä hän palasi, syli täynnä torttuja, karamelleja, paperossia ja olutta.

— Nyt minä lupaan riemua hetkiseksi!

Simonista tuntui, ettei hän koskaan ollut syönyt mitään, joka olisi maistunut niin hyvälle. Frits loikoi selällään, käänteli itseään ja sulki silmänsä ihastuksesta. Simonia taputtu hän tuon tuostakin ja nimitti häntä helppo toveriksi ja oivalliseksi voropojaksi.

Juuri hauskuuden paraillaan ollessa kavahti Frits pystyyn, ja puristi kätensä nyrkkiin.

— Hiljaa! . . . Mitä se oli? . . . Nyt on piru merrassa! Hs istuivat aivan hiljaa.

Askeleita kuului melkeen kodon vierestä. Frits kurkisti ulos.

— Siellä on poliisi. . . kaksikin. . . Sammuttakaa tuli!

Simon oli ihan kankea kauhusta. Puhetta kuului aivan kodon vierestä.

Frits ponnahti pyrynä pakoon, ja Pelle perässä.

Mutta poliisit olivat varuillaan, ja pian olivat pojat tallessa.

Simon oli niin pelästynyt, että hän tuskin kykeni paikaltaan liikautamaan. Hän makasi aivan hiljaa,

hengittämättä.

Vasta sitten, kun askeleet olivat lakanneet kuulumasta, uskalsi hän ryömiä esiin ja juoksi sen, kun jaloista lähti, kaupunkiin.

Kun Simon tuli kirjakauppaan, katsoi kauppias häntä pelästyneenä.

— Kuinka sinun laitasi on Simon? . . . Oletko, sairas? Juokse pian kotiin!

Äiti tuli kovin levottomaksi pojan ulkomuodosta. Hän toimitti kiireesti hänet sänkyyn ja juotti hänelle seljateetä.

Yöllä oli Simon rauhaton. Äidin täytyi nousta tuon tuostakin katsomaan.

Aamulla kykeni hän tuskin jaloilleen. Ja lisäksi luuli hän aina, kun ääniä kuului portaista, että poliisi tulisi näntä noutamaan.

Jos hän olisi nyt kertonut kaikki äidilleen, olisi se hänelle itselleen ollut parempi. Ja hän aikoikin monasti niin tehdä, mutta ei päässyt koskaan alkuun.

Niin kului päivä!

Poliisia ei kuulunut. Hän alkoi melkeen toivoa, että hän siitä jollain lailla pääsisi,

Koulussa tiesivät pojat seuraavana päivänä ker-

toa, että poliisi oli saanut molemmat pojat kiinni ja vienyt raatihuoneelle.

— He tulevat saamaan piiskaa varkauksistaan, sanoivat pojat, ja Frits lähetetään kasvatuslaitokseen Jutlandiin, Pelle Seelandiin.

Simonin toivo oli siis toteutunut. Pojat olivat vai-
menneet hänen suhteensa.

Mutta ennalleen ei Simon tullut.

Hän kävi kyllä työssään kirjakauppiaan luona iltapäivisin, kuten ennenkin, ja iltasin väsyksissä ja raskaita. Jos Simon vaan pysyi kotona ja auttoi talous-askareissa, eikä juoksennellut kadulla, oli äiti ilonen ja tyytyväinen.

Tämä talvi, joka vei Simonin yhä syvemmälle rikollisuudessa, oli äidistä onnellinen. Se kului niin tyyneesti ja rauhallisesti.

Hän ei osannut aavistaa, kuinka pysyviä jälkiä ne monet kirjat ja sanomalehtien rosvojutut olivat uurtaneet Simonin lopulliseen mieleen, ja miten ne olivat sekottaneet hänen käsityksensä oikeasta ja väärästä, totuudesta ja valeesta.

VI.

Kevät oli tullut.

Pikku tytöt hyppäsivät ristikkooa käytävillä ja pihossa, pojat heittivät nappikuoppaa rakennusten seinustoilla ja aitojen vieressä.

Alhaalla, rautatien penkereen rinteellä pisti ruoho esiin ja vesiperäinen maa penkereen ja satamaa välillä helahti kauttaaltaan vaikosena satakaunoista.

Eräänä iltana pistäysi Simon sinne. Hän käveli laukku olalla, tuprutti savuja paperossistaan ja katseili kauvempänä olevata Kuninkaaupuistoa, joka näytti tummalta tunturilta, jossain kaukana.

Vastustamaton halu veti häntä maailmalle. Mitä olikaan tämä hänen elämänsä verrattuna siihen sankarielämään, josta kirjat olivat kertoneet. Vieraissa maissa elivät urhot ilosesti, kulkivat rautateilla, matkustivat höyrylaivoissa ja lensivät ilmapalloissa. Mutta hänen täytyi kiertää edestakasin tätä pimeätä Vesterbrokatua raskas laukku selässä. Koulussa taas täytyi sietää opettajan rottinkia ja istua joka ilta kotona pienessä, ikävässä huoneessa sekä katsella pimeälle,

likaselle takapihalle.

Tätä elämätä oli mahdoton sietää. Pois, kauvas, eikä koskaan takasin! Löytyisihän jossain paikka, jossa saisi työtä.

Tuhansia ajatuksia risteili Simonin aivoissa. Välis-
tä matkusti hän Ameriikkaan ja kaivoi kultaa, toisi-
naan Austraaliaan ja paimensi lampaita.

Mutta millä matkustaa? Sitä hän laski ja ajatte-
li. Ameriikka oli hyvin kaukana, Austraalia samoin.
Mutta Juutinmaa. Sinne ei ollut pitkä. Hän muisti ker-
tomuksen Juutin mustalaisesta, Frederician urhooli-
sesta maasotilaasta ja Pohjanmeren salakuljettajista.

Aluksi matkustaisi hän Fredericiaan.

Nyt oli vaan saatava rahaa.

Tähän asti ei hän ollut koskaan „ottanut“ enempä-
tä kuin korkeintaan kruunun. Nyt täytyi saada vähin-
tään 10 kruunua.

Jonkun päivän perästä sattui sopiva tilaisuus.
Kauppias unohti taaskin joukon seteli ja pikku rahaa
pöydälle. Ja kun Simon tuli noutamaan laukkuaan, oli
kauppias juuri päivällisellä, joten se kävi hyvin hel-
posti ohi kulkiessa.

Simon oli jo tottunut niin varastamaan, että se tus-

kin tuntui pahalle. Tällä kertaa tosin oli omatunto rauhaton, mutta se johtui summan suuruudesta.

Huolellisesti kätki hän sen povitaskuunsa ja lähti laukkuineen matkalle.

Takasin tullessa häntä vähän pelätti. Mutta pian hän huomasi, ettei kauppias mitään kaivannut.

Varkaus oli taaskin onnistunut.

Ero äidistä oli vaikein. Ei sen vuoksi, että hän ikävoisi, mutta hän tiesi, että äiti tulisi suremaan, kun huomaisi hänen olevan poissa. Mutta pian hän kirjoittaisi äidille, aivan lähimpinä päivinä, ja ei viipyisi kauvan, kun hän ansaitsisi rahaa ja pistäytyisi äitiä katsomaan, olipa se sitten Juutinmaalta tai Pohjanmereltä.

Kun hän sitten iltasella riisuuntui meni sänkyynsä, sanoi kän äidilleen — Kirjakauppias pyysi, että minä tulisin aikaisin aamulla ja olisin siellä koko päivän. Hän sanoi lähettävänsä minut asioilleen kauvemmaksiksi kaupungille. . . . Saisinko pinnna sunnuntai-vaatteet päälleni!

Äiti lupasi.

Kun äiti aamulla kello 7 meni työhön, sanoi hän hyvästi Simonille, joka pesi paraillaan itseään. Simon

juoksi hänen peräänsä ovelle ja huusi!

— Hyvästi äiti!

Äiti kääntyi vielä uudestaan ja vastasi poikansa hyvästiin.

Simon katseli akkunasta niin kauvan, että äiti ennätti poistua. Sitten puki hän kiireesti sunnuntaipuvun ylleen, veti kiillotetut kengät jalkaansa ja vegalakin päähänsä, minkä jälestä riensi pihalle.

Matka asemalle oli vaikein. Sydän tykytti rauhatomana rinnassa. Mutta kun hän sai ostetuksi piletin ja pääsi vaunuun, ei riemulla tuntunut olevan rajoja.

Hän avasi akkunan, seisoi ja katseli ohi rientäviä maisemia. Talonpojat siellä puuhailivat, kylvivät ja karhitsivat. Olipa paikottain lompaitakin laitumella.

Puut olivat palaillaan urvuissa, linnut hyppelivät iloisina oksalta oksalle.

Silloin tällöin näki nän leivosen lentelevän ilmassa. Mutta juna kulki niin nopeasti, ettei nän koskaan ennättänyt nähdä, kuinka korkealle se lensi.

Tämä oli jotain toista, kun pimeät, mutkikkaat kadut kaupungissa.

Kun juna pysähtyi Roskildissa, osti hän voileipää ja olutta sekä vei ne mukanaan vaunuun.

Sitten istui hän avonaisen akkunan eteen onnellisena syömään ja juomaan. Tuntui siltä, kun koko maailma olisi hymyillyt hänelle.

Paitsi Simonia, oli vaunussa pari muuta matkustavaa: toinen eräs maalainen, toinen muuan karjakauppias. He istuivat toisen akkunan luona poltellen piippuaan ja puhellen hevosista ja lehmistä, markkinoista ja maanviljelyksestä.

Simon vilkasi heihin pari kertaa ja toisella kerralla kiintyi karjakauppiaan huomio.

— Mikäs pikku mies sinä olet? Minne matka, poikaseni?

— Minä matkustan Fredericiaan, vastasi Simon.

— Vai niin. . . Onko siellä sukulaisia?

Simon tuli vähän hämilleen. Mutta pian oli hänellä vastaus valmiina. Niin tottunut oli hän valehtelemaan.

— Minulla on siellä setä puuseppänä.

— Mikä hänen nimensä on? Minä luulen tuntevani sieltä jokaisen ihmisen. Ei hän ole puuseppä Mörk?

— Kyllä hän se juuri on? vastasi Simon hätäisesti.

— Vai niin. . . Kyllä tunnen hänet aivan hyvin. Olemme vanhat ystävät. Hän on kunnon mies.

Sen jälkeen alkoivat miehet puhella taas keskenään, ja Simon katseli ulos akkunasta.

Kun he saapuivat Korsöiin, oli matkaa jatkettava höyrylautalla. Molemmat miehet siirtyivät ravintolan puolelle. Mutta Simon kuleskeli lautalla edestakasin katsellen sen monia merkillisyyksiä. Kurkistipa hän konehuoneeseenkin ja nosteli lautan etuosassa olevia, raskaita ketjuja.

Ähkien ja puhkien kulki lautta eteenpäin, ja pian oli se etäällä rannasta.

Sadottain lenteli kirkuvia lokkija lautan ympärillä, mistä olivat tottuneet saamaan yhtä ja toista.

Simonista oli tämä hauskaa. Hän palotteli jälellä olevat voileipänsä ja viskeli ilmaan. Jokaisesta palasta syntyi taistelu. Kun pala, putosi mereen, syöksi koko parvi sen perään. Onnellinen, joka sen ensinnä saavutti.

Se lensi ilosena tiehensä, ja toiset seurasivat vähän matkaa perässä naksuttaen nokkaansa ja lyöden siipiiään. Mutta pian ne palasivat takasin, ja taistelu alkoi uudestaan.

Ei viipynyt kauvan, ennen kuin Simon oli jakanut voileipänsä loppuun. Mutta hänellä oli vielä rahaa, ja

hän meni alas ravintolaan ja osti ranskan leivän lisää.

Se 10 kruunua alkoi kyllä kohta olla lopussa. Mutta vähätpä siitä. Pian päästäisiin Juutinmaalle ja siellä kyllä selviäisi.

Kun lautta sivuutti Sprogön, palasivat miehet ravintolan puolelta. Heidän kasvonsa punottivat, ja kaikki viittasi siihen, että he olivat nauttineet tavalista hienomman aamiaisen.

— No, poikani! virkkoi karjakauppias Simonille. Kuinka sinä jaksat? Mikä sinun nimesi olikaan? . . . Jaa, jaa, aivan niin. Mörkhän se oli. . . . Saat uskoa, että setäsi ja minä olemme olleet hyviä ystäviä. Olemme olleet yhdessä monessa kujeessa. . . . Mutta luulempa, että tulen mukanasillalla sinne. Ennätän vielä sittekin nukkua tarpeekseni. Se on kunnon mies se setäsi.

Simon ei osannut mitään vastata. Häntä alkoi jo vähän pelottaa.

— Jaha, se on sovittu. Tule vaan mukaani heti, kun juna pysähtyy. Menemme suoraa päätä sinne.

Tämän sanottuaan meni hän matkaansa, ja Simon oli ilonen päästessään hänestä.

Kun he tulivat Nyborgiin, sovitti Simon niin, ettei joutunut samaan vaunuun karjakauppiaan kans-

sa. Mutta Vähän Bältin yli mentäessä oli mahdollon päästä pakoon. Hän kyllä koetti piiloutua lautan ta-
kaosaan, mutta karjakauppias huomasi hänet siellä.

— Tule tänne, veitikka. Pysyppä nyt samassa jou-
kossa.

Karjakauppias oli entistä punakampi ja horjui
seistessään.

Kun he sitten pääsivät rannalle, laski karjakaup-
pias kätensä Simonin olalle ja vei hänet mukanansa
pieneen junaan, joka välitti liikettä laivasillan ja ase-
man välillä.

Mutta voi kauhistus! Kun he pääsivät asemalle,
huusi karjakauppias vaunun akkunasta;

— Halloo, Mörk! Joudupa tänne, vanha poika! . . .
Poika on täällä.

Simon vapisi.

Nyt täytyisi heti, kun ovi avataan, päästä pakoon.
Mutta karjakauppias joutui edelle ja asteli hitaasti
asemalaiturille.

— Niin, niin. Pikku mies on täällä. Minäkin olen
ajatellut tulla luoksesi.

— Mikä pikku mies? kuuli Simon äänen kysyvän.

— Minäkö? Sen sinä paraiten tiedät. Eikö hän ole

mitään ilmottanut tulostaan. Sitä lystimpi. Tässähän on se veitikka.

Hän kääntyi ympäri. Mutta silloin pujahti Simon hänen ohitsensa ja juoksi henkensä edestä yli asemalaiturin odotushuoneen kautta kadulle.

Miehet jäivät siihen ihmettelemään.

Kun Simon pääsi kadulle, tuntui hänestä viisaimmalle rientää kaupungista pois niin pian kun suinkin. Hän juoksi suurta, leveätä katua ja kääntyi sitten vasemmalle pienelle, kapealle kujalle, kunnes pysähtyi erään kellarikerroksessa olevan ravintolan ovelle.

Tämä oli sopiva paikka.

Hän pysähtyi kuuntelemaan.

Sieltä kuului laulua ja naurua. Joka kerta, kun ovi avautui ja joku tuli ulos tai meni sisään, lehatti pilvi tupakansavua tai väkijuomahöyryä viileässä kevätilmassa.

Oli ilta. Simonin täytyi pyrkiä jonnekin. Ehkäpä tänne voisi päästä. Mutta mitä hän vastaa heidän tiedusteluihinsa. Sitä piti miettiä.

Sisässä istui joukko erilaista väkeä pienten pöytain ympärillä joko pelaten korttia tahi laulaa hoilottaen.

Tarjoilupöydän ääressä hääri paitahihassillaan paksu, lihava ravintolanpitäjä. Hän avasi pulloja ja kaatoi laseihin, joita pieni, hinterä, noin viisitoista vuotias poika kiidätti eri pöytiin.

Simon lähestyi isäntää.

— Mitäs sinulle saisi olla?

— Minä vaan pyytäisin yösijaa.

— Yösijaa! Isäntä katsoi häneen epäilevänä.

— Mistä sinä tulet ja minne aijot?

Simon oli tätä juuri ajatellut ja vastasi viivyttelemättä.

— Minä olen menossa setäni luokse, joka asuu pari peninkulmaa täältä kaupungista. Hänen pitäisi tulla huomenra markkinoille ja viedä minut mukanaan kotiinsa.

Tämä kuulosti hyvin uskottavalle, isäntä meni kyökin ovelle ja sanoi:

— Äiti! Täällä on eräs poika, joka pyytää yösijaa . . . Onko meillä tilaa?

Pulleva eukko, valkonen esiliina edessä ilmestyi ovelle.

— Koetetaan katsoa. Hänhän voi nukkua eteisessä aivan hyvin.

Simonilla oli kolme kruunua vielä taskussa. Hän tilasi teetä ja voileipää. Hänellä oli nälkä, ja se maistui erinomaisesti. Oli niin hauska istua ja syödä näin suuressa joukossa.

Mutta paksu tupakansavu ja viinanlöyhyhä alkoi vähitellen painostaa, ja silmät eivät tahtoneet pysyä auki. Sen vuoksi meni hän isännän luo ja pyysi päästä nukkumaan.

— Menu tuonne äidin luo. Minulla ei ole sen asian kanssa mitään tekemistä.

Simon meni kyökkiin.

Siellä hääri kiireissään pari palvelijaa ruokien ja astioiden kanssa. Rouva itse laitteli voileipiä ja antoi niitä luukusta tarjoilupöydälle.

Simon meni hänen luoksensa ja uudisti pyyntönsä.

— Jaa. Nyt juuri ei meillä ole aikaa. Sinä saat odottaa vähän aikaa. Ne ovat aivan kuin hulluja tuolla sisällä tänä iltana. . . Jos sinä auttaisit meitä, niin pysyvät silmät auki.

Simon riisui takkinsa ja kääri hihat ylös.

— Mitä minä tekisin?

— Sinä saat pestä ja kantaa astioita siksi, kun Anna

joutuu sinua auttamaan.

Simon kävi ripeästi työhön käsiksi. Hän oli tämmöiseen tottunut kotonaan ja se kävi kuin itsestään.

— Sehän menee mainiosti. . . Sinä olet reipas poika. . . Mistä sinä olitkaan? kysyi rouva.

Simon kertoi olevansa Köpenhaminasta ja menevänsä setänsä luo, asui pari peninkulmaa kaupungista länteen päin. Kylän nimiä hän ei muistanut, mutta kun niitä huomenna tulee markkinoille, niin hän pääsee niiden mukana.

— Ehkä se on Håstrup, sanoi toinen tytöistä. Minä olen sieltä.

— Ei. Ei se ole Håstrup, vastasi Simon. Hän tahtoi olla nyt viisaampi, kuin karjakauppiaan kanssa.

— Siellä on nimittäin eräs talonisäntä jonka nimi on Jöns Hansson. Hänen sisarensa on Köpenhaminassa. . . Mikä sinun isäsi nimi olikaan.

Simon tuli vähän hämilleen, mutta vastasi vähän ajateltuaan:

— Hänen nimensä on Jöns Mörk.

— Jaa. Silloin hän ei ole siellä. Siellä ei ole sen nimestä.

Simon oli ilonen, kun juttu loppui tähän ja jokai-

nen kiintyi työhönsä.

— Ei. Nyt meidän täytyy laulaa. Muutoin tulee ikävä, sanoi rouva.

Toinen tytöistä lauloi pitkän, surullisen laulun rakastuneesta parista, samalla, kun kupit helisivät ja tarjoiluhuoneesta kuului:

— Kuppi teetä, kaks kahvia, neljä voileipää j. n. e. Ja aina, kun luukku avattiin, kuului nauru melu kyökiin.

— No köpenhaminalainen! Laula sinä nyt meille Köpenhaminan lauluja, sanoi ilonen emäntä, mutta ei niin surullisia kuin tuo Anna.

— „Tuossapa meillä onkin taas, tuo uljas, hieno urhojoukko“, sekä „Kitkat, katkat kengänkannat“, mikä huvitti niin kuulijoita, että sen piti toistaa useaan kertaan.

— Onpa siellä lystiä, kuului isännän ääni kyökin ovesta.

Kun kello löi 11, paukautti rouva luukun kiinni.

— Kas niin. Nyt saatte kirkua niin paljon kun haluttaa. Täällä ei tule enää mitään.

— Huh! . . . Tämä on ollut kova ilta . . . Nyt on meidän vuoro. Kuppi kuumaa päälle, eikä semmoista si-

kunaa, kun nuo saavat . . . ihmisillä on aina eroa!

He istuivat kyökin pöydän ympärille ja joivat hyvää, voimakasta kahvia. Simonkin oli aivan kuin perheeseen kuuluva.

— Nyt menemme lepäämää, sanoi rouva, kun ketken oli istuttu. Huomenna tulee vielä kuumempi päivä.

Simonille laitettiin sija eteisessä olevaan lapsensänkyyn, ja hän heräsi vasta kahdeksan aikaan aamulla.

Herättyään sai Simon kahvia ja voileipää. Ja kun hän kysyi maksua, sanoi emäntä ystävällisesti:

— Ei se tarvitse mitään, poikasen . . . Emme me ole ensinkään saitureita . . . Pidä sinä vaan rahasi markkinoiden varalle.

Simon kiitti moneen kertaan ja lähti sitten kaupungille.

Hän oli kuullut Frederikian „maasotilaasta“ ja nyt hän sai nähdä omin silmin. Se oli komea patsas erään puiston kulmassa. Hän katseli sitä joka puolelta.

Tällä välin alkoi ihmisiä kertyä kaduille. Maalaiskärriä vierähti toinen toisen perään ja väkeä kokoontui ryhmiin kaupungille.

Simon siirtyi markkinatorille. Ja siellä oli näkemistä. Oikein riemusta sydän hypähteli. Aivan kun pieni telttakaupunki. Siellä oli jos jotain: kenkiä, vaatteita, kuvia jos jonkinlaisia, hevosia, lehmiä ja paljon muuta.

Ihmisillä oli touhua. Ne kulkivat, nauroivat ja puhuivat, ostivat ja tinkivät.

Vielä oli eräs telttarivi, jossa oli lasten leikkikaluja ja makeisia. Sen luo olivat lapset kokoontuneet. Siinäköös vasta hälinätä, iloa ja riemua! Pillit soivat, helistimet helisivät, kun lapset niitä kilvan koettelivat.

Valkosia lippuja liehui kojujen katoilla ja auringon säteet kimaltelivat niin kauniina kaikista kiiltävistä esineistä.

Komeinta oli kuitenkin torin alareunassa. Siellä oli karuselli, jossa oli jos jonkin värisiä hevosia ja sametilla päällystettyjä vainuja. Sitä pyöritti pieni, aivan valkoinen hevonen omituisen näkösessä kierroksessa, samalla kun posetiivi soitti hirmuisella räminällä ja houkutteli ajajia karuselliin.

Aivan karusellin vieressä oli Cirkus suurine, komeine kuvineen, trikoopukuisine miehineen ja naisineen, jotka juoksivat hevosen selästä palavan tyn-

nyrin vanteen lävitse ja yli kyynäränlevyisten mattojen, joita piti ilmassa mitä hullunkurisimmasti puेतut temppuilijat.

Siellä oli kuvia käärmeihmisistä, jotka kiersivät itsensä mitä kummallisimpiin mutkiin ja käärivät itsensä muodottomiksi möhkäleiksi, joissa ei erottanut käsiä eikä jalkoja. Ja apinoita, jotka ratsastivat karhuilla sekä koiria, joilla oli paperossi suussa, kova haitu päässä, kävelykeppi etutassujen välissä.

Tuon tuostakin kävi pari kolme temppuniekkaa näyttämön ulkopuolella huutamassa ihmisiä heidän konstejaan katsomaan.

Karusellin toisella sivulla oli koju, missä näyteltiin jättiläisnaista. Hän oli seitsemäntoistavuotias ja painoi 200 kg, sekä samassa teltassa hurjia ihmisyyöjiä, joilla oli rengas nenässä, aivan musta iho ja petojen kynnet sormenpäissä.

Väristen menivät katselijat tähän telttaan ja kauhistuneina ne sieltä pakenivat, vaikka eräs suutari-poika innossaan selitti, etteivät ne olleet oikeita villi-ihmisiä, sillä hän tunsi niistä erään.

Lisäksi oli siellä mies, joka söi palavia tappuroita, ja nainen, joka osasi mitä kummallisimpia temppuja,

sekä hirmuisen suuri kirppusirkus, joka oli lapsista hauskin.

Simon nautti kaikesta. Ilosta hurmaantuneena, kasvot loistaen kulki hän edestakaisin. Ei kukaan olisi voinut tänä hetkenä uskoa, että hän oli varas ja karkulainen, joka kierteli kodittomana ympäri tuntemattomia teitä ja jonka äiti juuri tällä ketkellä itki katkeria kyyneleitä hönen tähtensä.

Koko yön oli hän kävellyt ympäri pienessä huoneessaan, väännellyt tuskasta käsiään, itkenyt — toivottomana.

Iltasella oli hän ollut kirjakauppiaan luona, Saxakadulla olevista pihoista hän oli etsinyt, kysellyt pojilta ja tytöiltä ja kuulustanut useista kaupoista, mutta kukaan ei ollut nähnyt Simonia sinä päivänä.

Poliisikonttoriin oli hänestä niin vastenmielistä mennä. Sillä hän ei jaksanut uskoa, että Simon olisi tehnyt jotain paha. Mutta seuraavana päivänä ei hänellä ollut muuta keinoa. Hän ilmotti asian poliisille ja nämä lähtivät liikkeells.

Tätä ei Simon vähääkään ajatellut. Hän ajoi karusellissa, katseli kaunorätsastajia ja niitä viiliä ihmisyyöjiä, sekä oli vähällä kuolla nauruun kirppusir-

kuksessa.

Mutta kun tuli ilta, lyhtyjä alettiin sytyttää kaduilla ja kauppiaat sulkea kauppojaan, seiso i Simon kadulla, ei penniäkään taskussa.

Silloin vasta heräsi hän kuin unesta. Hän tuns i olevansa yksin kaikkien hyljäämä.

Siihen ystävälliseen ravintolaan, missä hän oli viettänyt edellisen yön, ei hän uskaltanut enää pyrkiä. Mistään muustakaan paikasta ei hän kehdannut mennä kysymään, kun ei ollut yhtään rahaa.

Näissä mietteissä joutui hän kaupungin ulkopuolelle, länteen päin vievälle maantielle.

Oli tyyni kevätilta. Monikertaiselle tuntui rauha nyt Simonista. Kaupungista kuului vaan huminata ja kärryjen kolinata. Mutta mitä edemmäksi hän kulki, sitä enemmän sekin hälveni ja hälveni ja lopulta ei kuulunut mitään.

Tielläkään ei ollut kulkijoita. Siivot ihmiset olivat jo matkustaneet kotiinsa ja jotka vielä olivat jälellä, eivät enää tänä iltana lähteneet kaupungista.

Simonin mieli oli musta. Mutta asia ei ollut autettavissa. Hänen täytyi kulkea jonnekin.

Kappaleen matkaa kaupungista oli pieni asumus

tien vieressä. Sen ikkunasta loisti himmeä valo, ja Simonin sopi nähdä akkunasta sisään.

Siellä istui vaimo ompelemassa ja noin kaksi- tai kolmetoistavuotias poika luki hänen vieressään kovalla äänellä.

Tämä näky muistutti hänen omaa, pientä kotiaan ja siellä olevata äitiään.

Markkinatouhussa oli häneltä kaikki unohtunut, ja nyt ei ollut edes rahaa, jotta voisi kirjottaa äidille.

Tietämättä, mitä teki, istahti hän ojan reunalle, katki päänsä käsiinsä ja pyrskähti itkuun.

Tämä herätti tuvassaolijoiden huomion, ja Simon kuuli pojan äänen eteisestä:

— En minä näe mitään, äiti.

Äiti tuli myöskin ovelle ja tarkasteli joka puolelle.

— Oli aivan kuin joku olisi itkenyt. . . Minä kuulin sen selvästi. . . Eikö tuolla ojanreunalla ole joku?

Simon kavahtui ajatuksistaan ja tuli oven luo.

— Kuka se on? . . . Kuinka sinun laitasi on? sanoi vaimo surullisena ja vetäytyi takasin huoneeseen.

Samassa hetkessä muisti Simon ravintolatytön kertomuksen Håstrupissa olevasta Jöns Hanssonista ja hänen Köpenhaminassa olevasta sisarestaan. Ja

nyt alkoi hän kertoa, kuinka hänen piti mennä tervehtimään setäänsä Håstrupiin ja että heidän piti tavata markkinoilla, mutta hän ei ollut nähnytäkään ketään.

Nyt ei siis ollut muuta keinoa, kun kävellä sinne.

— Voi sinua pikku raukka! . . . Kuinka ajattelitkaan ennättäväsi Håstrupiin? Sinne on pitkä matka. Tule nyt sisään ja jää tänne yöksi!

Nainen antoi hänelle ruokaa ja lämmintä teetä ja hänen poikansa Hans kyseli yhtä toista Köpenhaminasta, hänen kodistaan ja siitä koulusta, jossa Simon oli käynyt.

Simon oli kohta ennallansa. Hän kerto reippaasti ja ilosena koulusta ja kodistaan Köpenhaminassa yhtä ja toista, totta ja valettä pysähtymättä. Valehteleminen oli hänelle tullut niin tavaksi, että hän itsekään tuskin sitä huomasi.

Sillä välin oli hän niin väsynyt päivän monien näkemisien perästä, että silmät tahtoivat väkisin painua kiinni.

— Jaa, nyt on paratta, että menemme sänkyyn, sanoi ystävällinen vaimo. Hän laittoi Simonille vuoteen, ja pian nukkuivat kaikki raskaasti ja rauhallisesti.

Seuraavana aamuna saattoi Hans Simonia pitkän matkaa, ja he tulivat sinä aikana oikein hyviksi ystäviksi.

Rehellinen Hans ei aavistanut, millainen oli tämä, jonka seuraan hän oli joutunut. Vastakin pyysi hän Simonia enonsa luota Håstrupista pistäytymään heille.

Simon lupasi, kunhan vaan saisi sopivata aikaa, ja sitten he erosivat.

Simon kulki, nälältään reippaana ja iloisena, e-teenpäin suoraa, tasaista maantietä. Hänellä oli Hansin äidin antama 25 äyriä taskussa.

— On hyvin ikävätä olla aivan ilman rahaa, oli tämä antaessaan sanonut.

Tällä päätti Simon lähettää kirjeen äidilleen.

Seuraavassa kylässä oli puoti ja sen yhteydessä postikonttoori. Sieltä osti hän paperia ja postimerkin. Liivintaskussa oli hänellä lyijykynänpätkä ja ojasta löysi hän laudanpalasen. Tämän päällä kirjoitti hän äidilleen:

Rakas äiti!

Älä ole ollenkaan huolissasi minusta, sillä minä voin oikeen hyvin, ja kun minä saan oikeen hyvän paikan, niin sinä tulet minun tyköni ja meillä on sil-

loin niin hyvin, niin hyvin molemmilla.

Simon poikasi.

Kun kirje oli valmis, pisti hän sen seinällä olevaan kirjelaatikkoon. Sydän tuntui nyt keveältä, aivan kuin sinä päivänä, jolloin hän lähti kotoa. Tyytyväisenä riensi hän eteenpäin.

Oli herttainen kevätpäivä huhtikuun lopussa. Leivoset leijailivat korkealla ilmassa ja kotivarpuset vipersivät piilipuissa. Niityllä kulki haikara etsien sammakoita ja taajat kottaraisparvet seurasivat kyntäjiä askel askeleelta, noukkien vaoista paksuja, lihavia turilaantoukkia.

Puolenpäivän tienoissa tapasi Simon pari renkiä ja tiedusteli heiltä tietä Håstrupiin. Nämä neuvoivat hänen kääntymään sivutietä vasemmalle. Tätä saisi hän kulkea siksi, kun tulisi kylään, missä on monta tiilikattoista rakennusta sekä kirkko ja apteekki. Tämän kylän perästä olisi seuraava Håstrup.

Simon kiitti neuvoista ja kulki osotettua tietä. Voisihan hän aivan yhtä mielellään mennä Håstrupiin, kuin jonnekin muualle. Olihan se kylä, josta hän tiesi nimen ja lisäksi vei tie sen kautta Hedeniin.

Kappaleen matkaa kuljettuaan kuuli hän ajoneu-

vojen kolinata perässään ja vilastuaan sinnepäin, huomasi hän sieltä tulevan vankkurien, joissa istui ainoastaan yksi henkilö. Kun ne ennättivät hänen kohdalleen, otti hän lakin kohteliaasti päästään ja tervehdi.

— Päivää poika? . . . Tahtoisitko sinä päästä kärryille? Hyppää ylös vaan! Kyllä täällä on tilaa.

Simon tarttui takalautaan ja pyöräytti itsensä vankkureihin, joiden pohjalla makasi pari vasikkaa ammuen täyttä kurkkua.

— Tule tänne etupuolelle, mutta varovasti, ettet tallaa vasikoitani!

Simon siirtyi etuistuimella ajajan viereen.

— Minä olen menossa vasikoineni Herslevin majataloon. Minne sinun tiesi pitää?

Simon kertoi vielä kerran jutun enostaan Jöns Hanssonista Håstrupissa.

— Jöns Hansson! Hänet minä tunnen aivan hyvin. . . Nyt alkaa olla aikoja siitä. . . Voi päiviäni! . . . Siinäkö olet sen Malinin poika, joka muutti Köpenhaminaan? . . . Sepä hauskaa! Se oli kerran! Voit uskoa, että äitisi ja minä olemme lyöneet monta leikkiä majatalon pihalla. . . Jaa'a. . . silloin, kun olimme nuoria. . .

Mikäs sinun isäsi taas olikaan . . . eikö hän ollut seppä?

— Kyllä, vastasi Simon. Häntä alkoi jo vähän ajatuttaa. Mutta huomattuaan, ettei ajaja tuntenut tarkemmin Malinin historiaa, rupesi hän kertomaan Köpenhaminasta ja kodistaan yleensä.

Kyytimies oli hyvin huvitettu Simonin jutuista, ja kun he pääsivät majatalon pihalle, pyysi hän Simonia poikkeamaa sisään kahville. Tämä kiitti iloisena ja seurasi mukana.

Suuren tarjoiluhuoneen nurkassa istui neljä miestä, jotka pelasivat korttia ja joivat punssia kahvin kanssa.

Paksu savupilvi leijaili pöydän päällä, eikä Simon kiinnittänyt heihin sen enempi huomiotaan. Mutta kyytimies meni heidän luokseen ja laski kätensä erään olkapäälle.

— Nyt olen täällä vasikoineni, Per Möller.

— Sepä hyvä . . . sepä hyvä . . . minä tulen aivan heti, kunhan lyön tämän pelin loppuun.

— Kas niin. Nyt minä tulen.

Kyytimies tervehti sillä aikaa toisia miehiä ja tultuaan erään luoksi heistä, virkko ilosena:

— Kas vaan! Siinähan on juuri Jöns Hansson. . . Sepä oli totisesti hauskaa. Minulla on mukanani vieraita. . . Malinin poika Köpenhaminasta.

Hän osoitti Simonia ja kaikki katsoivat sinnepäin.

— Malinin poika, sanoi Jöns Hansson ja katsoi epäillen poikaa. Mitä juttua se on? . . .

Samassa huomasi karjakauppias Simonin.

— Tuo! . . . Ääs, onko ennen mokomaa nähty! . . . Onko hän taaskin ihmisiä peijaamassa. . . senkin heittiö! . . . Tämä on sama lurjus, joka veti nenästä vanhaa ystävääni Mörkiä Fredericiassa.

Hän meni Simonin luo ja ravisti häntä kauluksesta.

— Semmoinen lurjus! . . . Kiertää ympäri maita ja syöttää juttuja ihmisille. . . Odotapas siinä! Nyt seuraat sinä kauniisti mukanani Fredericiaan, kyllä siellä selvitämme jutut. . . Hoi, Petter, huusi hän akkunasta.

Teurastajan renki tuli heti juosten sisään.

— Katso tuota, Petter! . . . Siinä on yksi kilometritehtailija ja heittiö, joka on karannut kotoaan. . . Pidä sinä häntä silmällä, ettei hän pääse livistämään!

Simon tunnusti kaikki ja pyysi vakuuttaen pääs-

tä menemään, mutta mitkään rukoukset eivät autta-
neet. Puoli tuntia myöhemmin istui hän karjakauppi-
aan takana, Petterin vieressä, matkalla Fredericioon,
samaa tietä, mitä hän äsken oli tullut.

Oli myöhäinen ilta, kun he saapuivat kaupunkiin.
Mutta siitä huolimatta vei karjakauppias hänet heti
poliisiasemalle.

Tavallaanhan se oli kyllä oikein.

Köpenhaminasta oli tullut ilmotus poliiseille Si-
monista, ja he olivat siis selvillä, mitä oli tehtävä.

Palausmatka kotiin oli surullinen. Simon itki mel-
kein koko ajan. Pari kertaa ajatteli hän piiloutua jolla-
kin asemalla ja juosta tiehensä, mutta joka kerta kun
juna seisoj asemalla tai muutettiin vaunua, piti saat-
tajan terävä silmä häntä varalta, eikä hän uskaltanut
yrittää.

Iltasella saapui juna Köpenhaminaan, ja Simon sai
viettää yönsä vankikopissa. Epätoivoisena kieritteli
hän siellä itseään kovalla puulavitsalla ja itki katke-
rasti.

Varsinaista katumusta ei tosin näissä kyyneleissä
ollut, vaan se oli enempi pelko rangaistuksesta, joka
häntä odotti sekä katkeruus ihmisiä kohtaan, jotka

olivat ehkäisseet hänen suunnitelmansa.

Jos hän olisi voinut karata, olisi hän paennut kauvas, kauvas pois, eikä enää koskaan olisi antanut itseään kiinni.

Poliisikonstaapelilta, joka hänet toi, oli hän saanut tietää, että äiti oli käynyt hänestä ilmottamassa poliisiasemalla.

Tämä häntä myöskin katkeroitti. Hän ei tullut ensinkään ajatelleeksi sitä seikkaa, että pelko jostakin onnettomuudesta oli saanut äidin sen tekemään.

Mutta kun hän aamusella tapasi istuntohuoneessa äitinsä, jolle oli lähetetty sana hänen palaamisestaan, tunsu hän, että äiti sittenkin oli hänen paras ystävänsä. Itkien juoksi hän äidin kaulaan, äidin, jonka kasvoissa ei ollut pienintäkään vihaa eikä nuhdetta, vaan rakkautta ja sääliä. Vapisevalla kädellään silitti hän yhä uudestaan palannutta poikaansa ja itki kyyneleitä, joihin ainoastaan äidin sydän pystyy ja joille vaan äidin rakkaudessa voi löytää selityksen.

Hän olikin tahtonut viedä Simonin heti muassaan kotiin, mutta poliisit tahtoivat ensin saada selville, mistä matkarahat olivat saatu.

Simonin täytyi tunnustaa varkautensa, eikä ai-

noastaan sitä, joka koski 10 kruunua, vaan kaikki ne pikkuvarkaudet, jotka hän oli tehnyt kirjakaupassa.

Kuulustelun kestäessä oli äiti vaipunut tuolille ja siinä hän käsiään väännellen katseli tuomaria ikäänkuin rukoillen, ettei tämä enää kysyisi ja ettei hänen tarvitseisi vielä rumempia asioita kuulla. Mutta tuomari jatkoi ja Simonin täytyi vastata.

Pari tuntia myöhemmin sai äiti palata yksin kotiin. Simon jäi sinne ja kärsi seuraavana päivänä ruumiinrangaistuksen. Se koski ja haavoitti hänen ruumistaan, mutta se poltti ja kirveli vielä enemmän hänen sieluaan. Ei sen vuoksi, että lyönnit sattuivat kovemmin, kuin koulussa — maisteri kyllä osasi käyttää rottinkia yhtä taitavasti — mutta se oli häpeä, pois pyyhkimätön häpeä. Ruumiinrangaistus oikeudessa, Simon tiesi, mitä se merkitsi.

Tämä Simon, jota poliisi toi tällä kertaa Kotiin, ei ollut sama, lapsellinen poika, joka neljä päivää sitten siellä kaukana Jutlannissa makasi ojanreunalla ja kirjotti ensimmäistä kirjettä äidilleen. Hän oli kyllä nyt kokeneempi, mutta samalla kova ja katkera. Hän olisi enkä vielä voinut kääntyä, jos olisi löytynyt luja ja voikas käsi, joka olisi tullut avuksi. Särkynyt lapsen

sydän olisi kaivannut parantajaa . . .

Mutta semmoista ei ollut.

Äidillä oli kyllä rakkautta, mutta ei lujutta eikä voimaa. Sitä oli kyllä opettajalla koulussa, mutta häneltä puuttui taas rakkautta, ja hyvä yliopettaja makasi sairaalassa.

Kirjakauppias myöskään ei tahtonut olla enää missään tekemisissä Simonin kanssa. Pikku Fanny kyllä itki ja pyysi, mutta se ei mitään auttanut. Paremmat lapset koulussa katselivat häntä peläten ja karttoivat niin paljon kuin mahdollista. Mutta näpistelijät ja huonosti kasvatetut pojat häntä ihailivat ja etsivät hänen seuraansa. Ja niin pitkälle se meni, että hän ennen pitkää oli yksi mitä pahimpia.

Hän muutti alituisen paikkaa ja tuli toimeen ainoastaan semmoisissa, joissa muut eivät pysyneet. Tora, kiros ja lyönnit, ne kuuluivat hänen jokapäiväiseen leipäänsä.

Mutta kadulla ja takapihoissa, siellä oli hän ylimpänä.

Ilta illan perästä istui äiti yksin kotona. Kuluipa välistä vuorokausiakin, ettei hän käynyt kotonaan. Ne vietti Simon varastovereineen jossakin laitakau-

pungilla ja tuli kotiin hyvin usein poliisin saattamana.

Koulussa oli aina sama sääntö: selkään ja taas selkään, mutta se ei ollenkaan auttanut.

Välistä kyllä oli hänessä oireita parempaan. Hän lupasi parantaa ja pyysi itkien anteeksi.

Äiti ei osannut muuta, kuin hyväillä ja lohduttaa. Se kyllä koski häneen kovasti, mutta hän ei voinut luottaa. Isä oli tehnyt aivan samalla tavalla ja siksi ei äiti jaksanut uskoa. Ainoa, joka olisi voinut vielä auttaa, olisi ollut luja, johdonmukainen ohjaus.

Tämän käsitti äitikin lopuksi ja, vaikka ero hänestä oli vaikea, suostui koulun ja poliisin ehdotukseen: lähettää Simon kasvatuslaitokseen.

Kevätpäivä, yhtä ihana ja raitis kuin sekin, jolloin Simon omin päinsä matkusti maailmaan onneansa etsimään, oli tämä, jolloin poliisikonstaapeli saattoi hänen tulevaan kotiinsa Borödgårdin kasvatuslaitokseen.

VII.

Simonia kovin pelotti kasvatuslaitos. Hänestä se oli vankila, jossa vaan rangaistaisiin ja lyötäisiin ja lyötäisiin säälimättä. Jos poliisi ei olisi mukana — niin hän ajatteli — kyllä hän tietäisi, mitä olisi tehtävä. Hän karkaisi paikkaan, missä ei kukaan tuntisi; jonnekin vieraaseen maahan, sillä täällä olivat kaikki häntä vastaan: poliisit, kunnanesimiehet, papit, koulunopettajat ja kaikki. Hän ottaisi pestin laivaan ja matkustaisi kauvas, kauvas pois ansaitsemaan paljon rahaa, jota lähettäisi äidille. Olihan se sääli, että hänen, vanhan raukan, täytyi alituiseen raataa, ja tehdä kovaa työtä.

Simon ei ymmärtänyt sitä, että äiti tällä kertaa kärsi paljo enemmän hänen tulevaisuudestaan kuin työstä. Oikeuden edessä hän kyllä käsitti, miltä se tuntuu, kun on kaikkien hylkimä ja halveksima, kaikkien muiden, paitsi äidin. Ei kukaan ollut hänen vertaisensa. Ehkä sentään pikku Fanny! Mutta kun hänkin tulee isommaksi on hän yhtä ylpeä kuin muutkin hienot neidit.

Mutta kyllä hän vielä näyttää. Saavat koettaa, jos voivat häntä pitää kasvatuslaitoksessa.

Iltasella saapuivat he perille. Vastoin Simonin luuloa muistutti laitos enemmän talonpoikaistaloa. Pihamaata ympäröi matala aita, niin matala, että helposti voi hypätä sen yli. Porttikin oli sepposen selällään.

Oli helppo asia täältä karata.

Pihamaalla teuhasi suuri joukko poikia. Pari opettajaa leikki siinä niiden mukana.

Simon vietiin ensinnä päärakennuksessa olevaan kansliaan. Siellä oli johtaja häntä vastassa, mies, jolla oli harmaa tukka ja suuret, ruskeat, surulliset silmät, jotka näyttivät tunkevan lävitse.

Tämä tarttui Simonia kädestä ja kysyi hiljaisella, ystävällisellä äänellä. Oletko sinä Simon Mörk? Minä näytän sinulle tulevan kotisi.

Siinä kaikki.

Tämän jälestä sai hän ruokaa sekä sitten mennä makuusaliin, jonne toiset pojat olivat jo saapuneet ja seisoivat paraillaan riisuuntuneina sänkynsä vieressä lukemassa iltarukousta. Opettaja oli siinä mukana ja kaikki kävi aivan hiljaa, rauhallisesti.

Simon sai oman, erikoisen sängyn, jonka vieressä

oli tuoli vaatteita varten ja johon hänen täytyi panna ne hyvään, kauniiseen järjestykseen.

Pian nukkuivat useammat pojista. Mutta Simonille ei uni tahtonut tulla. Ajatus teki työtä ja silmä tuijotti yhteen paikkaan. Joskus vilkasi hän syrjäsilmin oven suussa olevaan sänkyyn, jossa opettaja nukkui. Sen ohitse oli mahdoton päästä pujahtamaan. Ja jos siitä pääsisi, niin ulkona oli varmaan vahti ja suuret kahlekoirat irti.

Tämmöisiin ajatuksiin hän lopulta nukahti ja heräsi vasta aamulla kellonsoittoon, josta ei ollenkaan tuntunut tulevan loppua.

Simon vilkasi ympärilleen ja huomasi opettajan jo seisovan täysissä pukeissa. Useimmat pojistakin olivat pystyssä ja loput hieroivat paraallaan unisia silmiään. Sitten he vuorotellen juoksivat kiireesti makuusalin yhteydessä olevaan pesusaliin ja valelivat itsensä kokonaan kylmällä, raittiilla vedellä.

Tämä virkisti. Neljännestunnissa oli kaikki järjestyksessä, sängyt myöskin kauniisti laitettuina. Reippaina mennä tömistettiin opettajan johdolla suureen, valosaan koulusaliin, jossa aluksi laulettiin pari kaunista virren säkeistöä, ja sen jälkeen johtaja piti ly-

hyen rukouksen, mitä pikku silmät hartaina seurasi-
vat.

Tällä ajalla oli ruokasalissa varattu kullekin voilei-
pä ja oma maitomuki. Kukin tiesi heistä oman paik-
kansa ja opettaja neuvoi semmoisen Simonillekin.
Kaikki kävi kovin hiljaa ja rauhallisesti. Opettaja kat-
seli vaan ja pojat näyttivät aivan kuin itsestään tietä-
vän, mitä hän tahtoi.

Näin ei ollut maisteri menetellyt.

Sitten tehtiin työtä pari tuntia, toiset pellolla, toiset
puutarhassa. Kello 9 syötiin aamiainen ja sen jälkeen
oltiin koulussa, missä opettaja tuntui puhuvan aivan
toisin kuin Simon ennen oli tottunut.

Päivällinen syötiin kello 2, ja sieltä päästyä toiset
leikkivät, toiset lepäsivät ryhmissä nurmikolla.

Iltapäivä oli jotenkin samallinen kuin aamupäi-
vä. Iltasella oli tunnin vapaa-aika ennen maatame-
noa.

Näin kului ensimmäinen päivä, toinen ja seuraavat
päivät.

Simon käsitti pian, ettei ollut niin helppo karata
kuin hän oli ajatellut. Opettaja oli aina heidän muka-
nansa joko he olivat työssä tai koulussa. Johtaja taas

kulki ympäri, vakava, lempeä ilme kasvoissa. Hän ei puhunut enempi yhden kuin toisenkaan kanssa. Simonia ei hän näyttänyt huomaavan ensimmäisinä päivinä.

Kaikki oli aivan toisin, mitä Simon oli arvellut. Häntä ei ollut annettu selkään, eikä edes toruttukaan entisestä elämästään. Nyt taas tuntuivat päivät kulu-
van niin, ettei ollut tilaisuuttakaan ilkeyksiin. Kaikki kävi määrätyllä tavalla, aivan säännöllisessä järjestyksessä, ja mikä ihmeellisempää, kaikki tuntui kulkevan itsestään.

Leikkitunnit, ne olivat ainoat hetket, jolloin olisi ollut tilaisuutta. Mutta silloinkaan ei saanut mennä määrättyä rajaa ulommaksi, ja opettaja oli sitäpaitsi aina lähellä.

Työhön oli Simon tottunut, ja sitä teki hän ahkerasti. Vapaa-aikoina otti hän innokkaasti leikkiin osaa.

Johtaja ei ollut Simonista niin välinpitämätön, kuin hän itse luuli. Päinvastoin piti hän Simonia tarkkaan silmällä. Aluksi hän ei ollut selvillä, mikä oli pääsyy Simonissa. Simonin entisestä elämästä hän oli kyllä ottanut selvän ja tarkat tiedot. Mutta sittekään

ei hän ensimmäisinä päivinä oikein ymmärtänyt, kuinka kasvatus Simonissa olisi alotettava.

Eräänä päivänä pääsi hän siitä sattumalta selvyyteen. Simon oli nimittäin kerännyt suuren joukon poikia ympärilleen leikkikentän nurkkaan. Siellä kertoi hän, silmät loistaen, juttuja Köpenhaminasta, totta ja valetta, hauskoja ja ikäviä asioita sekasin. Niissä oli osa hänen omaa elämäänsä, osa toveriensa, mutta suurin osa niistä romaaneista, joita hän oli lukenut.

Johtaja kuuli edempää Simonin kertomuksen ilman, että hän sitä huomasi. Simon kertoi paraal- laan pienestä koirasta, jonka hän oli pelastanut. Se oli nimittäin — niin kertoi Simon — juossut korkean, nelikerroksisen talon katolle ja ulvoi siellä surkeasti. Silloin oli hän kiivennyt sinne jyrkkiä portaita ja edelleen liukasta liuskakivikattoa sekä saanut koiran kiinni ja tuonut onnellisesti alas erään taka-akkunan kautta.

Kuulijat seisoivat ja katselivat ihailien Simonia. He värisivät pelosta, kun hän kertoi ryömineensä liukasta kattoa koira toisessa kainalossa, tukien toisella kädellä, ettei putoaisi.

Kaikki oikeen huokasivat, kun Simon lopetti ker-

tomuksensa, sanoen: Ja sitten sain minä neidiltä, joka omisti koiran, 2 kruunua.

Simon kertoi erinomaisesti, mutta se oli vaan ikävin tässä asiassa, että siinä oli vaan osaksi totta. Oli nimittäin kerran Fannyn pikku koira juossut ullakon akkunalle, eikä uskaltanut hypätä siitä alas. Tästä oli Simon ottanut sen syliinsä ja vienyt pikku Fannylle.

Kun johtaja oli kuunnellut loppuun, tunsu hän itensä koko joukon rauhallisemmaksi Simonin suhteen. Hän tiesi nyt, missä oli vika ja mistä voisi sopivasti aloittaa Simonin kasvatus.

Se oli vale.

Tästä alkaen jutteli hän tuon tuostakin Simonin kanssa. Ensiaikoina puhuttiin vaan jokapäiväisistä asioista. Mutta vähitellen, kun Simon tuli rohkeammaksi, puhuttiin yhä enemmän ja enemmän hänen entisestä elämästään. Joka kerta, kun Simon lisäsi jotain semmoista, joka ei ollut totta, ei johtaja sanonut juuri mitään, katseli vaan häntä niin omituisen surullisesti. Tällöin jäi lause usein Simonilta kesken ja hänen täytyi vaan katsoa silmästä silmään tätä merkilistä miestä, joka osasi katsoa toisen ihmisen lävitse.

Johtajalla oli nyt menettelytapa selvillä. Simonia

täytyi totuttaa puhumaan totta. Mutta se otti aikaa ja kysyi paljon kärsivällisyyttä kasvattajilta.

Sitä löytyikin johtajassa. Hän ei tosin koskaan puhunut suoranaisesti valeesta Simonille itselleen. Mutta melkeen joka aamu, kun kokoonnuttiin rukouksiin, luki hän raamatusta semmoisia paikkoja, joissa kerrottiin valeesta ja sen seurauksista. Sitten hän puhui hyvin usein kahdesta valtakunnasta: valeen, jossa sielunvihollinen on hallitsijana sekä totuuden valtakunnasta, jossa Jumala hallitsee.

Kaikki pojat kuuntelivat tarkkaavaisina, sillä hän puhui niin merkillisellä tavalla. Ja hänen silmänsä. Ne tuntuivat katsovan jokaisen sydämeen.

Näinä hetkinä päätti moni pienistä kuuntelijoista, ettei hän enää koskaan valehtelee.

Ja valehteleminenhan se olikin näiden pikkusielujen pahin vika. Tuskinpa löytyi heissä ketään, joka ei olisi siitä alottanut: ensin äidille, sitten isälle ja muille ihmisille.

Tämmöistä puhetta ei Simon ollut ennen kuullut. Hänelle oli kyllä sanottu, ettei saanut valehdella mutta se oli sanottu aivan samoin kuin ei saa polttaa tupakkaa, eikä se ollut koskaan häneen vaikuttanut.

Nyt, vähitellen alkoi hän sitä enemmän ja enemmän ajatella.

Kuukausi tulonsa jälkeen kirjotti Simon äidilleen, toisen kirjeen elämässään.

Äiti kulta!

Minulla on kyllä hyvä olla, mutta ikävöin siitä huolimatta kotiin. Kyllä minä nyt olisin hyvä poika. En enää koskaan valehtelisi, sillä johtaja sanoo, että se on pahin, mitä löytyy. Ei meitä täällä lyödä, eikä anneta selkään. Ruokaa saamme kylliksi. Mutta täällä on niin pitkä aika. Kunpa vaan pääsisin ripille, niin rupeisin merimieheksi ja lähettäisin sinulle paljo, paljo rahaa.

Poikasi Simon.

Pakoa Simon ei enää ajatellut, ja johtaja alkoi hänestä pitää päivä päivältä enemmän. Hän luotti siihen, että jos Simon alkaisi käsittää erotuksen totuuden vaeleen välillä, olisi hänestä tuleva vielä kunnan mies.

Nyt oli hän hyvällä alulla.

Mutta usein, kun kaikki näyttää käyvän hyvin, tapahtuu jotakin, joka on vähällä turmella kaikki.

Niin kävi Simoninkin.

VIII.

Noin puoli peninkulmaa laitoksesta oli maalaistalo, joka kuului laitokselle. Sinne oli sijoitettu osa huonompia kasvatteja. Nämä kävivät laitoksessa vaan juhlapäivinä.

Nyt oli lokakuu puolivälissä, ja silloin vietettiin laitoksen vuosijuhlaa. Pojat olivat pukeutuneet sunnuntaivaatteihinsa ja odottivat jännityksessä juhlan alkamista.

Elämä oli aivan toisellaista kuin muina päivinä. Nyt juteltiin ja naurettiin. Jokaisen kasvoista loisti ilo ja riemu. Opettaja seurasi hymyillen heidän iloansa.

Odotettu hetki saapui. Opettaja järjesti heidät riveihin ja vei juhlasaliin, mikä oli lipuilla ja köynnöksillä koristettu. Kaikki tiesivät, että johtaja tulisi pitämään hauskan esitelmän, opettaja taas kertoisi jonkun hauskan sadun ja joku oppilaista lukisi kertomuksen tai lausuisi runon.

Poikien tullessa istuivat naapuritalon pojat jo etupenkeillä. Useimmat olivat niistä suuria ja veltoja, jopa pelottavan näköisiä.

Toisten tullessa sisään kääntyivät he penkeillään ja nyökkäsivät päivää tutuille tovereilleen, joita he eivät sitte kevään nähneet, jolloin oli vietetty johtajan syntymäpäivää.

Simon katseli heitä mennessään paikalleen. Yht’äkkiä hän pysähtyi sekä ilosta että hämmästyksestä. Siellä istui nimittäin pitkä, hontelo, kährätukkainen poika, jonka suhteen ei hän voinut erehtyä.

Se oli Frits, pitkä Frits.

Hänkin oli siis täällä. Tämä ei ollut koskaan joutunut ennen hänen mieleensä. Nyt palasivat vanhat muistot koulusta ja kotoa, takapihoista ja siitä merkillisestä ryöväriluolasta siellä Köpenhaminan satamassa.

Lakkaamatta tähysteli hän Fritsiin päin, mutta tämä ei häntä huomannut, sillä Frits näytti olevan kaikkien poikien huomion esineenä.

Yht’äkkiä tuli aivan hiljaisuus. Johtaja astui sisään perheineen ja hetkisen silmäiltyään ympärilleen ehdotti, että laulettaisiin: »Tämä siunattu päivä, jonka taas nähdä saamme«.

Laulu kajahti voimakkaana ja täyteläisenä. Se oli kaikille tuttu, ja kaikki ottivat siihen osaa.

Sitten puhui johtaja kauniisti laitoksesta ja sen työstä sekä opettaja kertoi sadun, mikä pani salin rai-kumaan naurusta.

Simon oli ehkä ainoa, jolla oli ikävä. Tuskin hän kuuli, mitä puhuttiin. Halu maailmaan, se oli hänessä herännyt vastustamattomalla voimalla. Ja nyt ei hän menisi yksin, Fritsin täytyisi tulla mukaan.

Ohjelman loputtua saivat he luvan leikkiä piha-maalla siksi, kun oivallinen häränpaisti, josta koko viikon oli puhuttu, ennättäisi valmistua.

Nyt saivat pojat tilaisuuden tavata toisensa.

Haloo! Onko se totta! . . . Kas vaan . . . vanha veitik-ka! Oletko sinäkin täällä?

Frits vei Simonin pienempään nurkkaan, ja siellä heillä oli juttua.

— Kuulepas Simon! sanoi Frits yht’äkkiä. Pidät-kö sinä tästä orjaluolasta? . . . Kyllähän nämä ihmiset ovat aika mukavia, lukuunottamatta johtajata. Hän on semmonen lallus. Minä olen kyllä usein aikonut livistää, mutta yksin on niin ikävä kuleksia. Se ei ole hauskaa. Nuo toiset ovat oikeita jänishousuja. Olen kyllä parille puhunut asiasta, mutta ne eivät uskalla.

Simon kertoi nyt, mitä hän oli ensi päivinä ajatel-

lut ja mitä hän juuri äsken Fritsin nähtyään oli päättänyt.

— No sinä se olet veikale, Simon! . . . Parempata tilaisuutta ei meille koskaan tule tässä pesässä. Mutta ensin syömme sitä sitkeätä häränkinkkua ja jospa on vielä muutakin hunajaa. Sitten pötkimme . . . kaikki käy mainiosti! Kun toiset palaavat saliin takaisin, hiivit sinä maantielle ja minä tulen perässä.

Suunnitelma onnistuikin mainiosti. Salissa oli vaikea pitää jokaista erikseen silmällä ja sitä paitsi ei kenenkään mieleen johtunut, että joku nyt lähtisi pakoon. Tavallisesti tulivat nämä tämmöiset yritykset, kun kaksi poikaa yritti karkaamaan, ilmi ja se ehkäistiin sopivalla tavalla. Nyt ei kukaan muistanut, että Frits ja Simon olivat vanhoja tuttuja. Sen vuoksi ei heihin myöskään kiinnitetty huomiota.

— Kas niin, sanoi Frits, kun he tapasivat maantielä! . . . Nyt kintut liikkeelle, kunnes olemme kaukana tästä helvetin pesästä!

Oli pimeä syysilta. Tuuli suhisi puiden latvoissa. Sieltä täältä tuikki valo ihmisasunnoista. Pojat lähestyivät erästä kylää.

— Jäämmekö tuohon yöksi? kysyi Simon.

— Oletko sinä hullu! . . . Mehän olemme aivan laitoksen vieressä. Kauvas meidän täytyy päästä, jos nahka on meille rahaa.

He jatkoivat matkaansa ja tulivat jonkun pojan luokse missä pari miestä seisoi tupakoiden ja jutellen. Seppä ja hänen oppilaansa tekivät paraillaan jotain esinettä raudasta, takoen sitä väliin vasaralla ja työntäen sen taas ahjoon.

Kaupunkilaispojille oli tämä aivan uutta, ja he jäivät siihen utelijaina seisomaan.

— Kyllähän tämä on mukavata katsella, sanoi Frits. Mutta enpä luule, että tuo oppipojan asema ainakaan on kadehdittava. . . seistä siinä ja raataa iltaan saakka, olla sepän hakattavana ja sitten illalla joutua sepän akan hampaihin.

— Kyllä minä mielelläni olisin pajapoikana, vastasi Simon. Kun saisin rahaa, lähettäisin äidille ja sitten, kun tulisin oppilaaksi, matkustaisin muihin maihin.

— Kyllä olet pässinpää! . . . Pois täältä. Tämä ei ole meitä varten.

He jatkoivat matkaa. Valot tienvarrella olevissa taloissa sammuiivat yksi toisensa perästä. Siitä arvasivat pojat, että ilta oli jo kulunut myöhään.

Tien vieressä oli vilja-auma. Sen sisään, kaivoivat he kolon ja repivät itselleen olkia peitteeksi.

— Ihanata! huudahti Frits oikoen itseään. Nyt olen omassa paikassani. On tämä toki toista kuin kornata siellä haisevassa orjaluolassa. Voihan täällä edes hengittää. . . . Mutta onko sinun nälkä? . . . Vai ei. . . . kyllä minä olen siitäkin puolesta huolehtinut.

Hän veti taskustaan muutamia pikkuleipiä.

— Ne sieppasin lähtiessäni, sanoi hän ja pari kekua Simonille. Itse piti hän ojensi loput.

— Olisipa nyt vielä oiva sikaarinpätkä taikka vaan mälli! En ole maistanut sitä herkkua laitoksessa ollessani. . . . Mutta Simon! Sinäpä olet tuppisuu. Alatko jänistää?!

Simon vastasi vaan olevansa väsynyt, ja se olikin totta. Mutta ettei hän voinut olla ilonen, sitä hän ei oikein itsekään osannut selittää. Tavatessaan Fritsin, oli hän hypähtänyt ilosta, ja samana hetkenä oli pakoajatuskin herännyt. Mutta nyt, kun se oli tehty, ei hän osannut siitä iloita. Fritsin seura ei tuntunut nyt ollenkaan niin hauskalle kuin siellä satamassa ollessa luolassa. Olo laitoksessa oli vaikuttanut jo Simoniin enemmän kuin hän itse osasi aavistaakaan.

Kauvan hän valvoi ja ajatteli. Katumusta karkauksesta ei hän tosin tuntenut, mutta tulevaisuus se tuntui synkälle, Jospa pääsisi Århusiin asti, kyllä sitten kelpaisi! Mutta sinne oli niin pitkä matka.

Simon oli nyt koko joukon viisaampi kuin kotoa karatessaan. Lisäksi hän tiesi, että laitoksesta lähetetään tieto kaikille suunnille ja siksi täytyy olla ovela ja viisas, jottei joudu kiinni.

Mutta siitä hän kyllä selviää.

Viimein hän nukahti. Hän uneksi olevansa laivalla, kaukana merellä. Myrsky raivosi ankarasti. Aallot olivat rakennusten korkuisia ja löivät tuon tuostakin yli kannen. Häntä pelotti. Mutta silloin tuli Frits. Hän tarjosi tupakkaa, ja se auttoi. Aallot eivät enää pelottaneet. Hän kiipesi kannelle ja sylkäsi laidan yli mereen aivan kuin oli nähnyt merimiesten tekevän. Mutta ilman ei hän voinut vielääkään olla, sillä peräsimen vieressä seisoj suuri vartaloineen kapteeni, joka katseli häntä surullisilla, ruskeilla silmillään. Minne ikänä hän meni, seurasivat nuo silmät mukana. Jos hän käänsi sinne päin selkänsä ja yritti pois päin, tuntuivat ne polttavan hänen hartioitansa . . . Mutta mitä se oli! . . . Alaalta hytistä kuului itkua. Hän meni ja

kurkisti ruudunlävitse. Siellä istui hänen oma äitinsä. Vaikka hän olikin selin, tunsu hän hänet sittekin hartioilla olevasta vaalenneesta saalista ja kyhärästä, kuihtuneesta vartalosta.

— Äiti, äiti! . . . Sinä et saa itkeä . . . et saa! kaikki tulee vielä hyväksi . . . äiti, äiti!

— Suus kiinni, poika! Aivanhan sinä ulvot koko kylän hereelle, karjasi Frits ja antoi aimo potkun Simonille.

Simon heräsi ja tirkisteli hämmästyneenä ympärilleen.

Oli aamu.

Frits istui ja katseli häntä.

— Sinulla ei varmaankaan ole kaikki ruuvit paikallaan, Simon. Luulenpa, että ulvot äitiäsi. Kohta kai minäkin alan mölistä. Ja kyllä se niin on, että jos minun äitini olisi tässä saapuvilla, niin eipä taitaisi tukkaparkani tietää, kenen päässä on. Mutta siihen kuuluu aikaa . . . Laitahan matkaan, senkin pässinpää!

Pojat nousivat ja puisteltuaan oljet toisistaan kulivat he kylän lävitse maantietä eteenpäin.

Pian saapuivat he toiseenkin kylään.

— Jaa—a, poika! virkkoi Frits. Tuntuu vähän sil-

tä, kun alkaisi hiukoa. Täytyisi saada jotain raatoon-
sa. Onko sulla yhtään rahaa? Minulla ei ole pennin
killinkiä. Mutta ei siltä vielä ole keinot lopussa.

— On minulla yksi kruunu, jonka äiti antoi lähties-
sä, vastasi Simon.

— Anna tänne! Sepä sattui kuin vasara naulan
kantaan. Nyt kyllä kelpaa.

Frits sai rahat ja meni tien vieressä olevaan leipu-
riin, josta osti leipää. Tämän pisti hän Simonin käteen
ja pujahti sitten ruokatavarakauppaan, mistä pian
palasi koko joukko pieniä pusseja kainalossa. Kylän
läpi päästyä istuivat he ojanreunalle syömään.

Simon oli kulkenut ajatuksissaan ja vaiteliaana
koko päivän toverinsa rinnalla. Hän ajatteli sitä ih-
meellistä unta, jota hän oli nähnyt olkiaumassa. Kaksi
ihmistä, äiti ja johtaja, olivat aina hänen silmissään.

Fritsiä ei huoli painanut. Hän riisui puseron pääl-
tään ja asetti ostamansa tavarat sen päälle.

— Tässä on rönää. Käy käsiksi, poika! Tuossa on
silliä, tuossa makkaraa ja vieläpä vähän kurkunkasti-
kettakin kaupanpäälliseksi. Loppuruuaksi on minul-
la vielä kuusi oivaa sikaaria.

Niin alottivat pojat ateriansa. Frits söi ja joi henkä-

semättä. Samoin Simon, johon Fritsin iloisuus näytti tarttuvan.

Ruuan päälle loikoivat he tien vieressä ja polttivat tupakkaa. Parin päivän perästä olisivat he Århusissa, jos vaan kaikki kävisi onnellisesti, ja sillä sitä kyllä jo selviäisi.

— Se on oikein, Simon, huudahti Frits, kun he olivat jonkun matkaa kulkeneet. Nyt on meillä paikat rasvattu! Hyvin luistaa. Århusissa vasta pysähdytään.

Kulku oli hauskaa, ja pian joutui matka. Aurinko paistoi täydellä terällään. Siellä täällä näkyi karjoi-neen paimenpoika, joka puhalsi tuohitorveaan. Suuria kottaraisparvea istui puiden oksilla valmiina etelään päin. Ja vaikka olikin jo lokakuu kulumassa, oli ilma erinomaisen tyyni ja lämmin.

Ihmiset, joita he tapasivat tiellä, katselivat heitä ihmetellen, varsinkin Fritsiä, joka nosti kohteliaasti hymyillen lakkiaan ja kumarsi syvään.

Iltasella tuli heitä vastaan mies, jolla oli virkalakki päässä. Frits huomasi sen ensiksi.

— Katsos tuota pirua! kiljasi hän ja viskasi ojaan pitkäkseen. Simon seurasi hänen esimerkkiään.

Mutta mies huomasi heidät ja alkoi juosta heitä

kohden. Hän oli saanut ilmoituksen, että laitoksesta oli karannut kaksi semmoista poikaa ja arvasi siis heti, ketä nämä olivat.

— Nyt, Simon, täysi höyry päälle! Anna kätesi minulle!

Pojat juoksivat, minkä ennättivät metsään päin. Mutta siitä huolimatta alkoi poliisi heitä saavuttaa.

— Nyt jätän minä sinut, kuiskasi Frits. Juokse sinä tuon suon toiselle puolen ja odota siellä. Kyllä minä selviän tuon lurjuksen kanssa. Samassa hellitti hän Simonin käden ja heittäysi kovasti kiljasten maahan pitkäkseen sekä tarttui kiinni jalkaansa kovasti vottaen.

— Tätä minä ajattelinkin, että tapaan teidät tällä tiellä, sanoi poliisi tultuaan Fritsin luokse. Mars ylös! Toisen saan minä kyllä kiinni, jähka olen saanut sinut ensin talteen.

— Ai, joi, joi. . . Minä olen varmaankin taittanut jalkani, hyvä poliisi. En voi ensinkään astua sille. . . Ai, voi!

— Kyllä sinä voit. . . Olipa sinulla äskenkin jalkoja, senkin veikale! . . . Nouse ylös vaan!

Frits koetti, mutta lysähti takasin istualleen sur-

keasti valittaen.

Poliisi otti häntä käsivarresta ja läksi taluttamaan tielle päin. Frits voivotti joka askeleella. Kun he pääsivät maantien ojan viereen, niin astui poliisi edellä ja ojensi kätensä Fritsille auttaaksensa häntä. Mutta Frits vaipui ojan reunalle ja pyysi, että hän saisi pari minuuttia levähtää.

— No niin, sanoi poliisi. Istu sen aikaa, kun minä tupakoi, mutta sitten on mentävä. Kotona kyllä katson sinun jalkaasi.

Hän otti verkalleen tupakkavehkeensä ja täytti huolettomana piippunsa. Mutta kun hän raapasi tulta tulitikulla ja kääntyi selin Fritsiin, ponnahti tämä pystyyn ja livisti tiehensä.

— No jo oli vekara, pääsi poliisilta, kun hän häntäänntyneenä pudotti piippunsa ja juoksi pojan perään. Mutta nyt, kun Frits oli yksin, huomasi poliisi pian, että karkulainen oli hyvä juoksija. Harmissaan hän pysähtyi ja lateli joukon haukkumanimiä pojan perään. Frits myöskin kääntyi kerran ympäri, näytti takaa-ajajalleen »pitkää nenää», nosti lakkiaan ja katosi metsään.

Kohta sen jälkeen tapasi hän Simonin sovitusta

paikasta. Siinä heittäysi hän pitkäkseen ja päästi kaihuvan naurun.

Siinä he sitten makasivat ja nauroivat yhdessä. Mutta kaukana, suuressa kaupungissa istui samaan aikaan köyhä äiti yksinänsä ja itki katkeria kyynelitä turmeltuneen poikansa tähden. Poliisikonstaapeli oli nimittäin juuri ollut hänen luonansa kysymässä, jos Simon oli saapunut sinne. Laitoksesta oli ilmoitettu Köpenhaminan poliisille Simonin karkaus ja arveltu, että hän mahdollisesti oli varastanut rahaa ja matkustanut kotiinsa. Niin pojat useimmiten karatessaan menettelevät.

IX.

Kun Frits ja Simon olivat hetkisen levänneet, päättivät he kiertää pitkin metsää samalle maantielle, jota olivat tulleet. He tiesivät nyt, että heitä ajettiin takaa, eikä ollut siis turvallista näyttäytyä ihmisille. Jokainen talo, joka oli tien varrella, oli kierrettävä. Matka tuli kyllä pitemmäksi, mutta sille ei voinut mitään.

— Että meidän pitikin joutua yhteen tuon hummerin kanssa, sanoi Frits harmissaan. Nyt tietävät kaikki vainukoirat, että me olemme näillä seuduilla. Tuhma olin, kun en edes ostanut enemmän tupakkaa. Minulla on enää pieni sikaarin pätkä taskussa.

Hyvän matkaa kulettuaan tulivat he eräälle sivutielle, mikä kulki heidän toivomaansa suuntaan. He seurasivat sitä.

Oli tullut ilta. Kirkkaana kaareili taivas heidän päänsä päällä. Tähti tähden perästä ilmestyi kosteuteen.

Sanattomina astelivat pojat eteenpäin. Väsymys painoi jalkoja, ja nälkä kirveli vatsaa. Viimein lopetti Frits vaitiolon ja virkkoi:

— Tämä ei totisesti ole hauskaa! Mistä saamme ruokaa ja yösijaa? Ei ole ainoatakaan asuntoa tämän viheliäisen tien varrella. . . hiekkaa ja mäkiä ainoastaan.

— Ruokaa kyllä saamme odottaa huomiseen, vastasi Simon alakuloisena. Mutta yösijan me kyllä löydämme, jos ei muuta, niin vilja-auman. Mitä kauvemaksi vaan joudumme, sitä parempi meille. Nous-taanpa tuonne mäelle. Ehkäpä sieltä keksimme jotain.

Frits ei vastannut. Hän mörähti vaan jotain itseksseen ja seurasi mukana.

Simon oli ennustanut paremmin kuin itse aavis-tikaan. Mäen päälle päästyään he tuskin voivat olla riemusta huudahtamatta. Fritsin silmät oikein säkenöivät. Rinteen alapuolella olevassa laaksossa oli komea maalaistalo. Sen kaikista akkunoista loistivat kirkkaat tulet, ja sisältä kuului iloista melua ja tanssin säveleitä. Frits levitti kuin vainuava koira sieramensa ja hörähti ilosta:

— Siellä on ruokaa ja huoneita, Simon!

Reippaina kulkivat pojat näkemäänsä kohden. Tallossa oli ollut päiväsemmällä leikkuutalkoo ja nyt rei-

pas maalaisnuoriso pyöri iloisessa tanssissa. Torpparit ja rengit tanssittivat kauneita, valkopukuisia neitoseja. Pitkään takkiin puetut herrat pyörivät torpan emäntien ja palvelustyttöjen kanssa.

Hauskaa oli todellakin katsella. Tämmöistä tervetä maalaiselämää eivät pojat olleet ennen nähneet. Kauvan seisoivat he akkunan takana muistamatta ollenkaan omaa asemaansa.

Frits tointui ensimmäiseksi katselemisesta.

— Siellä on hauskaa, Simon... Mennäänpä mukaan!

He hiipivät tanssituvan seinustaa asuinrakennuksen luo, jonka pääty oli tielle päin. Avonaisen oven kautta voivat he nähdä kyökkiin. Siellä olivat ruuanjätteet vielä paikoillaan: paistia, torttuja y. m. Olipa siellä puolinaisia olut- ja viinipullojakin.

Frits livahti sisään. Hän ahmi kiiriisti taskunsa ja kätensä täyteen kaikellaista ruokaa, eikä tietysti unohtanut viinipulloa, joka hänestä oli se paras.

Simon oli seisonut ovella vahdissa. Luonnollisesti hän toivoi, että Frits onnistuisi. Mutta kun Frits sitten palasi tavaroineen, tuntui taaskin niin omituiselta. Ne johtajan merkilliset, surumieliset silmät. Ne oli-

vat aina hänen edessään. Jospa hän nyt pääsisi onnellisesti Århusiin, niin hän eroisi Fritsistä ja ansaitseisi leipänsä rehellisellä työllä. Nyt söisi hän viimeisen kerran varastettua leipää.

Frits nyökkäsi Simonille ja meni tallin vieressä olevan ulkokuoneen luo. Sen ovi oli auki ja siellä näkyi olevan heiniä ja olkia. Sinne pistäytyisi pojat ja istuivat heinäkasaan aterioimaan. Ruoka maistui hyvälle, ja Simonkin unohti hetkeksi äskeiset ajatuksensa.

Kun ruokavarat olivat lopussa, viskeli Frits ottamansa astiat ja tyhjän viinipullon heinäkasan päälle, mutta lusikan pisti hän taskuunsa.

— Nyt kelpaa, sanon minä . . . Vähä tupakkaa ja sitten hyvää yötä.

— Et sinä saa täällä tupakoida. Heinät voivat helposti syttyä, sanoi Simon ajatuksissaan.

— Juttua! . . . Ei ole vaarallista. Minä kyllä olen varovainen. Ja tämän sanottuaan raapasi hän tulta, hieroi tikun sormiensa välissä sammuksiin ja pisti taskuunsa.

Simon katseli tätä huolissaan.

Kun sikaarin patkä oli loppunut, meni Frits ovel-

le ja viskasi sen siitä ulos sekä palasi heinien päälle pitkäkseen.

Simon pääsi rauhaan. Mutta uni ei tullut. Tuntui niin omituiselta maata täällä vieraassa paikassa, kuulla musiikkia ja sorinaa sekä iloisia ääniä. Valoisat lapsuuden muistot, laiha ja kelpa, mutta aina hyvä äiti väikkyivät silmissä. Kuinka toiselleista olikaan ollut elämä sen jälkeen, kun hän oli alkanut seurustella Fritsin kanssa. Aluksi oli hän kyllä pitänyt hänestä. Mutta nyt oli aivan toisin. Syytä ei hän osannut itsekään selittää. Århusissa täytyi heidän erota. Hän ei voinut olla Fritsin kanssa samassa, ei millään ehdolla.

Hetken aikaa valvoi Simon näissä mietteissä. Mutta sitten hypähti hän pystyyn. Huone tuntui niin omituisen valoisalle. Se tuli siitä, että Fritsin sikaarin tuhka oli alkanut kytä kosteissa heinissä, jotka jo paloiivat hiljalleen. Pelästyneenä juoksi hän Fritsin luo ja alkoi kaikin voimin huutaa ja polkea palavata paikkaa. Tähän heräsi Frits ja karkasi suin päin ovelle. Tuuli lehahti avatusta ovesta sisään ja sytytti silmänräpäyksessä ilmi liekin. Säikähtyneinä riensivät pojat matkaansa sen kuin ennättivät. Vasta pellon laidassa

he pysähtyivät ja vilkasivat taakseen.

Näky oli kamala. Koko ulkokuonerivi oli yhtenä tulimerenä, ja tallikin alkoi palaa. Simon pani kätensä ristiin ja värisi kauttaaltaan. Frits repi molemmin käsin tukkaansa ja oli aivan tuhkanharmaa kasvoiltaan.

Suuri hämminki vallitsi talossa. Sen he näkivät liekkien loisteessa. Sieltä kuului huudahduksia ja hälinätä, voivotusta ja itkua. Navetassa ammuivat lehmmät, hevoset hirnuivat tallissa, ja koirat ulvoivat kauheasti.

— Nyt on, Simon, parasta, että me korjaamme luumme. Tämä oli kyllä vähän liikaa. . .

Tämmöinen puhe sai Simonin aivan raivoon. Hän meni ihan Fritsin eteen ja pui nyrkkejään hänelle.

— Tämä on kokonaan sinun syysi, aivan kokonaan. Minä en astu enää askeltakaan. Meidän täytyy palata takasin.

— No silloin saat kaiken omaan laskuusi, senkin tuhmeliini. . . Minua ei haluta joutua kiinni.

Simon ei kuullut, mitä Frits vastasi. Sillä hän juoksi jo voimainsa takaa palavata taloa kohden.

Simonin tullessa paikalle pelastettiin hevosia pa-

laillaan. Se oli vaikeata työtä, sillä talli oli ilmi lie-
kissä ja hevoset eivät tahtoneet mitenkään tulla ulos.
Tämä kuitenkin onnistui, ja sitten oli lehmien vuoro.
Ne ajettiin navetan takaoven kautta pihalle, ja se kävi
helpommin.

Simon koetti olla apuna paraansa mukaan. Hän
irroitti lehmiä kytkyvistään, ja kun ne olivat kaikki
pelastetut, juoksi hän asuinrakennukseen päin. Mut-
ta samassa kuuli hän hirveän ulvonnan. Se oli ta-
lon kahlekoira, jonka kaikki olivat unohtaneet. Simon
juoksi sitä pelastamaan. Nelinkontin ryömi hän sen
koppiin ja irroitti kahleet. Muina aikoina oli koira
niin vihanen, että ainoastaan talon isäntä uskalsi si-
tä lähestyä. Nyt se oli lauhkea kuin lammas ja antoi
Simonin irroittaa kahleensa.

Vajaassa tunnissa oli koko talo liekeissä. Ei edes
asuinrakennuksia voitu pelastaa.

Kun ei enää mitään ollut tehtävänä, vetäytyi Si-
mon puutarhan kautta metsään päin. Kukaan ei ollut
kiinnittänyt häneen suurempaa huomiota. Jokaisella
oli yllin kyllin ollut tekemistä.

Äkkiä huomasi hän edessään tumman haamun,
joka tuki molemmin käsin päätänsä ja itki katkerasti.

Hän oli talon ijäkäs isäntä. Talo oli ollut isäin perintö sukupolvesta sukupolveen. Nyt oli siitä jälellä rauniot ja tuhkaa.

Nyt vasta selvisi Simonille se onnettomuus, jossa hän oli kanssarikollinen. Hän olisi ehkä voinut sen estää.

Hitaasti laahusti Simon eteenpäin pimeässä yössä tietämättä, minne. Metsässä oli pieni torppa. Ulkokuonerakennuksessa oli yksi ovi raollaan. Hän pistäytyi siitä sisään ja heittäytyi pitkälleen siellä oleville oljille. Väsymys sai vallan. Pian nukkui Simon raskaassa unessa.

Aamulla heräsi hän puheeseen, joka kuului vieressä olevasta navetasta.

— No, kuinka kävi? kuului naisääni.

— Kaikki paloi, oli vastaus. Vanha patruuna on aivan menehtymäisillään surusta. Rouva tuli säikähdyksestä niin kipeäksi, että lääkäri on sanonut hänen kuolevan. Se oli hirmuinen onnettomuus. Nimismies oli aikasin aamulla pitämässä tutkintoa, mutta ei juuri mitään saatu selville. Joku kyllä kertoi nähneensä pari vierasta poikaa iltasella, ja nimismieskin tiesi, että he olivat olleet eilen näillä seuduilla, mutta ei se

kuitenkaan ollut luultavaa . . .

— On se hirmuista, että on semmoisia lapsia . . . ne ovat melkeen pahempia kuin täysikasvuiset, sanoi vaimo.

Simon kuuli kaikki. Hän tuskin uskalsi hengittää. Huoneessa olijat jatkoivat:

— Se oli kuitenkin onnellista, että hevoset saatiin pelastetuiksi, samoin lehmät . . . Mutta siat pailoivat . . . niitä oli mahdoton saada ulos. Kahlekoiran myöskin joku pelasti. Tallirenki Robert oli sen unohtanut kokonaan, eikä oltu vielä selvillä, kuka sen pelasti.

Tämä oli pieni lohdutus Simonille. Mutta se oli kuitenkin niin vähä kaiken muun rinnalla.

Kun mies ja vaimo olivat poistunut toisesta huoneesta, nousi Simon olilta ja juoksi suoraan metsää kohti. Hänellä oli nyt sama, minne vaan kulkisi, kun se vaan olisi kaukana ihmisistä ja poliiseista, jotka vainosivat häntä kuin metsänpetoa.

Liekkien rätinä kaikui hänen korvissaan. Vanha patruuna, jonka ihan oli nähnyt pellolla ja kuolemaisillaan oleva rouva, ne tulisivat häntä aina seuraamaan.

Hirmuista oli tätä ajatella.

Koko päivän kuljeskeli hän metsässä ilman päämäärää, ilman ruokaa. Yönsä vietti hän eräässä kuopassa. Seuraavana aamuna pysyi hän tuskin pystyssä. Hitaasti laahusti hän metsässä olevan torppaan ja pyysi ruokaa.

Siellä istui emäntä yksin kotona. Mies oli mennyt työhön. Emännän tuli poikaa sääli, ja hän antoi hänelle ruokaa ja kahvia sekä tiedusteli, kuka hän oli.

Simonin sydän oli täynnä tuskaa ja katumustakin. Valehdella ei hän enää voinut. Hän kertoi kaikki asiat: olonsa laitoksessa, karkaamisensa ja tuon surkean tulipalon. Yksin oli hän maailmassa. Ainoat ystävät, johtaja ja äiti, niitä ei hän uskaltanut lähestyä. Kertomuksensa lopussa hyrähti hän hillittömään itkuun.

Koko ajan oli ystävällinen vaimo katsellut Simonia ja vaiennut kauhusta ja hämmästyksestä. Hän antoi Simonin itkeä. Hän tiesi, että kyyneleet tämmöisissä tapauksessa puhdistivat särkynyttä sydäntä. Vasta sitten, kun Simon oli tyyntynyt, meni hän tämän luo ja laski kätensä hänen päänsä päälle.

— Älä itke enää, poikasen! . . . Minä en anna sinua poliisille . . . Siitä ei olisi mitään hyötyä. Mutta si-

nä menet itse takasin laitokseen. Kyllä johtaja antaa anteeksi ja auttaa sinua kasvamaan hyväksi pojaksi. Äitisikin on saava sinusta vielä iloa.

Sitä Simonkin nyt halusi. Emännän ystävällinen menettely oli herättänyt toivoa murtuneessa pikku sielussa. Äidin hellä rakkaus ja johtajan surumielinen, läpitunkeva katse alkoi tästä hetkestä kasvattaa kauniita, valoisia elämän taimia.

Onnellinen pikku Simon . . . !

X.

Iloisena taivalsi Simon nyt tietänsä laitosta kohden. Hän pysytteli niin paljo kuin mahdollista sivuteillä, jottei joutuisi kenenkään vieraan kanssa tekemisiin. Illalla näki hän edessään kirkon ja heti sen vieressä komean talon, joka täytyi olla pappila. Papille hän kyllä uskaltaisi kertoa. Hän kyllä auttaisi eteenpäin.

Mutta yhtä äkkiä tuntui omituiselta. Päätä pakotti ja huimasi. Toisin ajoin vilusti, toisin oli kuuma. Hän ei jaksanutkaan kulkea eteenpäin. Tuntui aivan kuin jotain vierisi hänen yllitsensä. Mutta se ei tuntunut pahalle. Se hyväili ja lämmitti.

Etäänpäinä tiellä kulki mies ja vaimo. Ne olivat pastori ja hänen vaimonsa, jotka olivat tavallisella iltakävelyllään. He huomasivat Simonin ja säikähtivät. Poika makasi selällään kalpeat kasvot taivasta kohden. Hänen silmänsä olivat puoliksi auki, ja huulet liikkuiivat hiljolleen.

Pastori pudisti häntä. Mutta Simon ei vastanut. Hän oli tainoksissa. Pastori otti hänet syliinsä ja kan-

toi kotiinsa. Simon houri koko ajan. Välistä hän itki, välistä nauroi.

— Poika raukka! sanoi rouva ja kuivasi kyynelittää.

Pian oli vierashuone laitettu sairashuoneeksi, Simon pesty ja puettu puhtaihin vaatteihin.

Tohtoria odotettaessa istuivat pastori ja rouva vuoteen viereessä ja katselivat poikaa, joka yhä makasi silmät raollaan ja puheli lakkaamatta.

— Äiti, äiti! . . . Minä en enää koskaan tee niin . . . en valehtele milloinkaan . . . en leiki koskaan Fritsin kanssa. Kyllä minusta tulee vielä hyvä poika . . . Huh! Mitä se! . . . Tulta! . . . Kuinka se palaa . . . rätisee . . . Auttakaa, auttakaa! . . . Kuka siellä pellolla itkee? . . . Oi vanha mies. En se minä ollut. Sinun syysi se oli Frits. Minä en astu askeltakaan! . . . Kuule, kuinka koiraukka ulvoo! . . . Minä sinut pelastin . . . Taaskin joku itku . . . Äiti, äiti, sinäkö se olet? Et saa, et, et! Minä palaan johtajan luoksi . . . minä taihdon . . . Sinä et saa itkeä . . .

Pian saapui tohtori. Hän tutki pojan rintaa ja selkää ja ilmotti, että hän oli saanut ankan keuhko-kuumeen. Mutta henki ei ole vaarassa, jos hän vaan

saisi hoitoa.

Pojan hourimisesta saatiin selville, kuka hän oli ja tarkemmin asiaa mietittyä päätettiin, että hän saisi jäädä pappilaan siihen asti, kun on niin voimistunut, että voitaisiin muuttaa laitokseen. Pastori ilmoitti asiasta johtajalle, ja niin sai Simon jäädä pappilaan.

Kolme päivää makasi hän kuumeessa tiedottomana. Pastorin rouva istui vuoteen vieressä koko ajan ja hoiti häntä. Pastori pistäysi myöskin usein katsomassa, ja mitä enemmän he katselivat Simonia ja kuuntelivat hänen hourimistaan, sitä enemmän heräsi heissä sääli ja he päättivät tehdä sen kuin voivat hänen hyväkseen.

Kolmantena päivänä avasi Simon silmänsä. Hän katseli kummastuneena ympärilleen. Puhdas, valkoinen vuode, hauska ja kaunis huone sekä ystävällisen näköinen pastorin rouva; kaikki oli niin outoa hänelle. Hän avasi silmänsä, mutta sulki ne taas hetken perästä.

Rouva nyökkäsi ja hymyili hänelle.

— Missä minä olen? uskalsi hän kysyä viimein heikolla äänellä.

— Sinä olet ystäviesi luona, Simon. Nuku vaan hil-

jaa sängyssäsi!

Simon katsoi kysyvästi. Hän ei ymmärtänyt rouvan tarkoitusta.

— Sinä olet ollut sairas. Mieheni ja minä löysimme sinut metsästä. Sinä olet pappilassa.

Simonin muisto palasi vähitellen.

— Onko poliisi ollut täällä? kysyä hän surullisesti.

— Ei, eikä tulekaan. Mieheni on ollut johtajan luona. Hän tietää sinun olevan täällä. Ole nyt vaan aivan rauhassa, poikaseni!

Tämä oli suuri huojennus Simonille. Mutta, että hän sittenkin oli täällä ja että joku voi olla hänelle ystävällinen, sitä hän ei vieläkään voinut oikeen käsittää. Pää vajosi takasin tyynylle ja kyynleet toisensa perästä kierähtivät kalpealle poskelle.

Rouva kuivasi pois kyynleet ja tarjosi vähän viiniä.

— Älä itke enää!... Kaikki tulee vielä hyväksi.

— Äiti, kuiskasi Simon, tietääkö hän, että minä karkasin laitoksesta?... Minä tahdoin palata takasin... se on totta... mutta minä en jaksanut käydä edemmäksi.

— Kyllä hän tietää kaikki. Hän tietää myöskin, et-

tä sinä olet täällä. . . johtaja on kirjottanut hänelle. . .
Mutta tällä kertaa et sinä saa puhui enempää, ettet
tule jälleen kipeäksi.

Simon ei kaivannutkaan enempää. Hän sulki sil-
mänsä ja vaipui raskaaseen terveyttä tuovaan uneen.

Pian levisi tieto pappilassa, että Simon oli tullut
tuntoihinsa, ja iloisina riensivät kaikki häntä katso-
maan.

Neljätoista päivää tämän perästä kulki Simon ujo-
na ja hiljaisena, mutta samalla kiitollisena ja onnelli-
sena pappilan kodikkaissa huoneissa. Ei kukaan oli-
si tuntenut häntä samaksi pojaksi, joka pari viik-
koa sitten lyimyili Fritsin kanssa sivuteillä matkalla
Århusiin. Ja kyllä se niin olikin, että tämä oli se oikea
Simon ja se toinen oli ollut vieras poika, joka nyt oli
jättänyt Simonin.

On niin monta hyvääkin ihmistä, joita ei voi
enää tunteakaan samaksi, kun he ovat käyneet huo-
nojen toveriensa koulua. Kun joskus sitten tapahtuu,
että he palaavat takaisin, on se kaikki, mitä ovat oppi-
neet, kokonaan hyljättävä. Usein on se niin tässä maa-
ilmassa, että täytyy rypöä liassa perinpohjin ja tullak-
seen puhtaaksi, peseytyä monta kertaa. Ja kun on oi-

keen syvälle langennut, ei tulekaan kerralla puhtaaksi, vaan täytyy antaa ajan hangata.

Semmoisessa tilassa oli Simon. Onneksi hänelle, että hän oli joutunut hyviin käsiin.

Pastorilla ei ollut itsellään lasta. Aluksi oli hän pitänyt Simonia luonaan säälistä, mutta huomattuaan, että Simon oli hyvä poika pohjalta, heräsi hänessä ja vaimossaan ajatus ottaa Simon kasvatikseen.

Näistä mietteistään eivät he virkkaneet Simonille mitään. Hän saisi aluksi palata takasin laitokseen ohjattavaksi ja jos hän siellä näyttäisi jatkavansa parempaan suuntaan, niin sitten hän saisi tulla.

Pappilassa olo oli onnellinen aika Simonille. Itsellään hänellä oli herännyt vakava halu parempaan ja täällä oli siihen tilaisuutta. Nyt kirjoitti hän kolmannen kirjeen äidilleen.

Äiti Rakas!

Nyt saat uskoa, että minun on hyvä olla. Ei koskaan ole ollut puoliksikaan niin hyvä. Kaikki ovat niin ystävällisiä minulle, ja minä olen sydämessäni niin iloinen. Se on totta tällä kertaa. Saat itse nähdä, kun joskus tulen luoksesi, että, se on totta.

Poikasi Simon.

Oli marraskuun loppupuoli. Silloin täytyi Simonin palata laitokseen. Ero oli hänelle raskas. Vaikealle tuntui se pastorin väestäkin, vaikka eivät he mitenkään näyttäneet sitä Simonille. Se oli kuitenkin lohdutus, että joulukuu oli lähellä, ja johtaja oli ilmottanut, että hän saisi viettää sen pappilassa.

Toverit kovin kummastelivat Simonia ensimmäisinä päivinä. He olivat saaneet kuulla yhtä toista ja odottivat, että hän itse kertoisi. Mutta Simon oli vaihi. Hän ei ollut sama poika kuin edellisellä kerralla. Johtajan sanat: vale on pahin kaikista, kaikuivat aina hänen korvissaan. Hän teki työnsä kunnollisesti, oli avulias ja ystävällinen tovereilleen, eikä puhunut milloinkaan rumasti. Aina oli hänellä mielessä: nyt täytyy minusta tulla hyvä poika.

Johtaja kulki, kuten tavallista, poikien joukossa ja katseli heitä ruskeilla silmillään. Kaikki kasvatit huomasivat niin hyvin, kuinka terävä ja läpitunkeva se katse voi olla, jos he hymyilivät ja valehtelivat, mutta samalla, kuinka lämpimänä ja sydämellisenä se säteili, kun he vakavasti pyrkivät jättämään pois nämä tavat.

Hän puhui tavallisesti hyvin vähän. Kuitenkin oli

hän kaikista asioista selvillä. Se oli kasvateista käsit-
tämätöntä.

Simonin aika kului nopeasti. Työtä oli riittämään
asti. Pari kertaa oli johtaja kutsunut hänet luokseen
ja puhunut vakavasti. Muuten kohteli hän Simonia ai-
van kuin toisia.

Fritsistä kertoivat toiset pojat hänelle, että poliisit
olivat vanginneet hänen joku päivä tulipalon jälkeen.
Hän oli viety Köpenhaminaan ja lähetetty sieltä Se-
lannissa olevaan kasvatuslaitokseen.

Joulu läheni. Jännityksellä odotti Simon sen tuloa.
Jokainen päivä tuntui hänestä tulevan pitemmäksi, ja
varsinkin jouluaatto, jolloin pappilan hevonen tulisi
häntä noutamaan, oli kaikista pisin.

Mutta pitkälläkin päivällä on iltansa. Simon oli
koonnut kaikki pikku tavaransa ja odotti sunnuntai-
puku päällä hakumiestään.

Juuri lähtiessä oli Simon mennyt sanomaan johta-
jalle hyvästi, ja silloin oli ollut johtajassa jotain niin
merkillistä. Kyynelsilmin oli hän taputtanut Simonia
ja lausunut hellällä äänellä:

— Sinulle käy hyvin, Simon, jos jatkat samalla ta-
valla. Sinusta on tuleva kunnon poika!

Tämä oli merkillistä.

Kun kärryt vierivät tiellä, tunsu Simon yhä tuon hellän käden poskellaan ja kuuli sydämessään johtajan omituisen äänen. Mitähän kaikki mahtoi merkitä?...

Tähdet tuikkivat taivaalla. Kirkonkellot ilmoittivat kumajavalla äänellään juhlan tuloa. Tien vierellä olevista taloista loisti kirkas valo. Ja ihmiset, joita he tapasivat, tuntuivat aivan toisilta kuin ennen. Ei hän muistanutkaan, että niiden joukossa oli poliisi ja nimismies, vaan että kaikki olivat päivän työstä lepääviä, ystävällisiä ihmisiä.

Pappilan pihalla oli pastori vastassa. Hän otti Simonin herttaisesti vastaan ja vei hänet valoisaan vierashuoneeseen. Simon katseli kysyvänä ympärilleen. Hän etsi silmillään ystävällistä papin rouvaa. Mutta häntä ei ollut siellä. Sen sijaan istui pöydän vieressä vanha vaimo, selkä oveen päin. Hänellä oli valkoinen myssy päässä ja suuri esiliina vyötäisillä.

Kuka hän oli?!

Simon pysähtyi hämillään. Mutta sitten harppasi hän vaimon luo, kiersi kätensä hänen kaulansa ympärille ja nojasi päänsä hänen rinnoilleen.

Oma äiti.

Äiti taputti häntä vapisevalla kädellään aivan kuin ennenkin poliisiasemalla. Silloin oli ollut surua ja tuskaa. Nyt oli iloa ja onnea.

Pastorin rouva oli tällä välin tullut huoneeseen ja nojasi miehensä käsivarteen, katsellen äitiä ja poikaa.

— Olemme hankkineet sinulle hyvän joululahjan, Simon. Eikö totta?

Simon ei voinut mitään vastata. Hän tarttui vaan kiitollisena rouvan käteen. Mutta mitä hän sydämessään tunsii näitä hyviä ihmisiä kohtaan, sen hän lupasi tulevaisuudessa näyttää.

Ja hän piti lupauksensa.

XI.

Monta vuotta on kulunut siitä onnettomasta, tai ehkä paremmin onnellisesta päivästä, jolloin pastori rouvineen löysi Simonin taintuneena tienvierestä. Vanha johtaja on harmaantunut Borödgårdin kasvatuslaitoksessa, ja on saapunut se päivä, jolloin hän ilomielin siirtyy vanhuuden rauhaisaan elämään, jättäen rakastamansa työn seuraajansa käsiin.

Laitoksen juhlasali on tälläkin kertaa koristettu, ehkäpä somemmin kuin koskaan ennen. Penkeillä istuvat kasvatit, katseet täynnä odotusta. He tietävät, että heidän vanha, rakastettu johtajansa tulee eroamaan ja että uusi johtaja on puhuva heille ensimmäisen kerran tänä päivänä.

Siellä puhujalavan oikealla puolella istuukin tuo harmaa hapsinen, lempeäkatseinen vanhus. Hänen vieressään on iäkäs vaimo, jonka kasvoista loistaa sydämen rauha ja onni, mutta josta myöskin tarkemmin katsoen huomaa, että suru ja kärsimykset ovat piirtäneet poskipäihin syviä, poistumattomia vakoja.

Penkkirivin edessä, sitä varten varatuilla tuoleilla,

istuu lukijallamme tuttuja henkilöitä. Siinä on pastori rouvineen ja laitoksen opettajia.

Nyt astuu uusi johtaja puhujalavalle. Ei hiiskahdustakaan kuulu tuossa suuressa salissa. Kaikkien silmät tähtäävät puhujaan päin. Hänellä on lempeä, helä, melkeinpä heikko ääni. Kuitenkin kuuluu se läpi suuren salin ja tunkee heläjäväänä kuulioiden sydämiin.

— Rakkaat pojat! Te katselette kummastuneina ja odottavina minua, joka nyt olen teidän johtajanne. Ja siihen on teillä paljon syytä, ja lisäksi on se merkellisempää kuin voi ajatella. Sillä, katsokaas pojat, niillä samoilla penkeillä, jossa te nyt istutte, olen minäkin istunut ja katsellut huolestuneena tänne päin. Kun minä olin teidän ijässänne, olin silloin yksi teistä. Minulla teidän ijässänne, olin silloin yksi teistä. Minulla. Mutta minä olin tottelematoin hänelle, hain huonojen toverien seuraa ja jouduin pahuuden teille. Äitini itki pienessä huoneessaan minun tähteni. Jumala taivaassa suri minua. Ainoastaan yksi iloitsi. Se oli sielunvihollinen, joka hallitsee valeen valtakunnassa. Minut lähetettiin tähän samaan laitokseen. Tämä vanha, raikas johtaja, jonka te niin hyvin tun-

nette, auttoi minua. Hän näytti minulle totuuden ja hyvyyden valtakunnan, jossa Jumala hallitsee. Ja nämä kaksi hyvää ihmistä, jotka keskellämme istuvat, rakas pastori ja hänen rouvansa, auttoivat ja tukivat minua. Nyt olen minä täällä teitä auttaakseni. Sano-kaa vaan minulle kaikki, mitä teillä on sydämellänne! Ette tarvitse minulta mitään salata. Sillä minä ymmärrän teitä niin hyvin. Semmoinen, kuin te olette, olen minä itse ollut.

Oli niin hiljaista, että olisi kuullut neulan putoamisen lattialle. Pojat istuivat kummastuneina ja katselivat uutta johtajaansa.

Häinkö olisi ollut kuin yksi heistä?!

Turvallisuus ja luottavaisuus loisti monesta pikku silmästä. Uusi johtaja oli Simon Mörk, Borädgårdin entinen kasvatti.